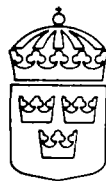

Näringsutskottets betänkande

1986/87:33

om forskning (prop. 1986/87:80 delvis,
prop. 1986/87:100 delvis)

NU
1986/87:33

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1986/87:80 om forskning bilaga 10 (industridepartementet), som innehåller förslag om anslag till styrelsen för teknisk utveckling (STU),

dels proposition 1986/87:80 om forskning bilaga 12 (miljö- och energidepartementet) i vad avser energiforskning,

dels proposition 1986/87:100 bilaga 16 (miljö- och energidepartementet) i vad avser bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB,

dels – delvis – en motion som har väckts med anledning av proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet,

dels – helt eller delvis – fyra motioner som har väckts med anledning av proposition 1986/87:80 och som rör STU:s verksamhet,

dels – helt eller delvis – fyra motioner som har väckts med anledning av proposition 1986/87:80 och som rör energiforskning,

dels – helt eller delvis – 18 motioner från allmänna motionstiden.

Proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet, som innehåller vissa förslag rörande teknisk forskning m.m., behandlas jämte motioner i betänkandet NU 1986/87:30.

Skrivelser har inkommit från Intressentföreningen för Svenska livsmedelsinstitutet – SIK och från Svenska livsmedelsinstitutet – SIK om lokaliseringen av institutet.

Sammanfattning

Av regeringens förslag i propositionen om forskning behandlar näringsutskottet dem som gäller styrelsen för teknisk utveckling (STU) och energiforskning. Såväl för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling som för energiforskning föreslås en ekonomisk ram för tre budgetår (ca 2 326 milj. kr. resp. ca 882 milj. kr.), varav en del (ca 727 milj. kr. resp. ca 294 milj. kr.) anvisas för budgetåret 1987/88. Det föreslås att vissa medel för energiforskning skall överföras till berörda myndigheters ordinarie basanslag. Därtill skall regeringen bemyndigas att ikläda staten vissa ekonomiska förpliktelser för tiden fram t. o. m. budgetåret 1991/92. För STU:s del tillkommer ett anslag till förvaltningskostnader av ca 76 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Såvitt gäller *verksamheten vid STU* avstyrker utskottet ett motionsyrkande (m) om överföring av medel till ett fristående tekniskt forskningsråd under utbildningsdepartementets huvudtitel. Utskottet avstyrker också en motion (vpk) i vilken begärs ett nytt programförslag för STU inom ramen för ett oförändrat anslag i förhållande till innevarande budgetår. Likaså avstyrks ett motionsyrkande (c) om prioritering av insatserna för små och medelstora företag. De här nämnda motionerna får stöd i reservationer från företrädarna för resp. parti.

Motionsyrkanden föreligger vidare om insatser inom vissa teknikområden och om formerna för STU:s stöd. Bl.a. föreslås en överföring till statens naturvårdsverk av STU:s ansvar för den miljötekniska forskningen (c), insatser för utveckling av ett ångdrivsystem för bilar (c) och en minskning av statens finansieringsandel i den kollektiva forskningen (m). Även dessa motioner avstyrks, med reservationer av resp. partis företrädare i utskottet.

Större medelsram för och större anslag till huvudprogrammet för *energiforskning* föreslås i reservationer (c: ca 929 milj. kr. resp. ca 309 milj. kr.; vpk: ca 1 090 milj. kr. resp. ca 363 milj. kr.). Samma partier förordar samtidigt att regeringens förslag om överföring av energiforskningsmedel till naturvetenskapliga forskningsrådet för fusionsenergiforskning – för treårsperioden ca 28 milj. kr. – skall avvisas. Vidare vill de reducera den föreslagna överföringen av medel till Studsvik Energiteknik AB. Moderata samlingspartiet anser att det inte längre finns någon anledning att ha ett särskilt program för energiforskning skilt från andra tekniska forskningsprogram. I en reservation (m) begärs en successiv överföring av energiforskningsmedel till andra forskningsanslag. Där föreslås riksdagen i avvaktan på denna integrering anslå medel till energiforskningens huvudprogram endast för budgetåret 1987/88 (200 milj. kr.).

Utskottet godtar de riktlinjer för energiforskningen under den treåriga programperioden som regeringen föreslår. I reservationer föreslås vissa ändringar i dessa riktlinjer. Så föreslås ökade satsningar på insatser rörande industrins energianvändning (vpk), energianvändning för bebyggelse (c, vpk) och energitillförsel (c; vpk). I reservationer (fp, c; m) yrkas avslag på regeringens förslag att teknikbevakningsfunktionen skall överföras från energiforskningsnämnden till främst statens energiverk.

Här behandlas också ett antal motioner från allmänna motionstiden angående alternativa drivmedel. Med hänvisning till pågående utredningsarbete och regeringens beredning av motoralkoholkommitténs betänkande avstyrks motionsyrkanden angående etanoltillverkning. Det är motiverat med statliga åtgärder som främjar en fullskalig produktion av etanol baserad på inhemska råvaror, sägs i en reservation (c, vpk). Utskottet anser inte att det nu är befogat med några ytterligare åtgärder från statens sida för att stimulera användningen av motorgas och avstyrker en motion (vpk) i frågan. I en reservation (m, c, vpk) begärs att regeringen skall uppta förhandlingar med oljebolagen med syfte att få till stånd åtgärder som säkrar en utvidgad motorgasdrift i landet.

Proposition 1986/87:80

Huvudsakligt innehåll

I bilaga 10 (industridepartementet) betonas forsknings- och utvecklingsinsatsernas betydelse för den industriella tillväxten och förnyelsen. Ett nytt treårigt program föreslås för styrelsen för teknisk utveckling (STU). För nästa budgetår föreslås en ökning av anslaget till STU:s verksamhet med ca 100 milj. kr., varav 26 milj. kr. förs över från energiforskningsprogrammet. För hela treårsperioden beräknas en medelsram av ca 2 326 milj. kr. Ökade insatser planeras på vissa prioriterade områden, bl.a. informationsteknologi inom ramen för det samlade program för området som föreslås i proposition 1986/87:74 om näringspolitik. Andra prioriterade områden är bioteknik, biomedicinsk teknik, miljövärdsteknik, materialteknik och verkstadsteknik. Inom ramen för STU:s anslag beräknas medel också för det nya forskningsområdet mikronik. Vidare har räknats med ökade resurser för svenskt deltagande i det europeiska forskningssamarbetet.

I den del av bilaga 12 (miljö- och energidepartementet) som behandlas här framläggs förslag till ett nytt treårigt program för energiforskningen. Huvuddelen av forskningsinsatserna bör enligt regeringen även fortsättningsvis göras inom ramen för ett särskilt energiforskningsprogram, som för budgetåren 1987/88–1989/90 föreslås omfatta ca 882 milj. kr. Det gäller forsknings- och utvecklingsarbete om bl.a. energianvändning i industrin och i bebyggelse samt för energitillförsel. Resterande forskning på energiområdet föreslås integreras i berörda myndigheters ordinarie verksamhet. I andra delar av propositionen har medel för detta beräknats i de förslag till myndighetsanslag som där redovisas. Den framtida statliga forskningen på energiområdet bör enligt regeringen förskjutas mot grundforskning och mer långsiktigt tillämpad forskning.

Förslag

Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling

I bilaga 10 (industridepartementet) förslår regeringen att riksdagen godkänner vad föredragande statsrådet – industriminister Thage Peterson – har anfört om att reservationsanslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning skall upphöra fr.o.m. budgetåret 1987/88.

Vidare föreslår regeringen under angivna rubriker följande:

F 1. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling (s. 12–29)

att riksdagen

1. medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90 1 599 000 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1987/88 får användas

för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling,

2. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1987/88, i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört, ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till teknisk forskning och utvecklingsarbete m.m. som, inberäknat löpande avtal och beslut, innebär åtaganden om högst 255 000 000 kr. under budgetåret 1990/91 och högst 220 000 000 kr. under budgetåret 1991/92,

3. till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 726 800 000 kr.

F 2. Styrelsen för teknisk utveckling: Förvaltningskostnader (s. 30)

att riksdagen till Styrelsen för teknisk utveckling: Förvaltningskostnader för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 75 971 000 kr.

Energiforskning

I bilaga 12 föreslår regeringen såvitt här är i fråga att riksdagen godkänner de riktlinjer för energiforskningen som föredragande statsrådet – miljö- och energiminister Birgitta Dahl – har förordat.

Vidare framlägger regeringen förslag om anslag för budgetåret 1987/88 m.m. I avsnitt C (Energi) föreslås under här angivna rubriker:

C 6. Energiforskning (s. 51 f.)

att riksdagen

1. medger att under budgetåren 1987/88–1989/90 får användas 882 464 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1986/87 för Huvudprogram Energiforskning,

2. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1987/88 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om 150 000 000 kr. för budgetåret 1988/89, 100 000 000 kr. för budgetåret 1989/90, 50 000 000 kr. för budgetåret 1990/91 samt 10 000 000 kr. för budgetåret 1991/92,

3. till Energiforskning för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 293 588 000 kr.

C 12. Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB (s. 52)

att riksdagen till Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87:100 bilaga 16 föreslaget reservationsanslag anvisar ytterligare 11 000 000 kr.

Proposition 1986/87:100

I proposition 1986/87:100 bilaga 16 (miljö- och energidepartementet) framlägger regeringen förslag om anslag för budgetåret 1987/88 m.m. Under här angivna rubrik föreslås:

C 12. *Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB* (s. 84–86)
att riksdagen till Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB
för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 41 600 000 kr.

NU 1986/87:33

Motionerna

Den motion som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:74* och som behandlas här är

1986/87:N143 av Ivar Franzén m.fl. (c), såvitt gäller hemställan (7) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av stödet till den tekniska forskningen och utvecklingen (delvis, se i övrigt NU 1986/87:30).

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1986/87:80* och som behandlas här är följande:

1986/87:Ub5 av Carl Bildt m.fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

39. till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling
för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 691 800 000 kr.,

40. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts
angående den framtida finansieringen av kollektivforskningsorganen,

41. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts
angående teknikupphandling,

42. hos regeringen begär förslag till förändring av energiforskningsanslagen i enlighet med vad som i motionen anförts,

43. avslår regeringens förslag att medge att det under budgetåren 1987/88–1989/90 får användas 882 464 000 kr. utöver de medel som inte disponerats för budgetåret 1986/87 för Huvudprogram Energiforskning,

44. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1987/88 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, med beaktande av redan fattat beslut, innebär åtaganden om 100 000 000 kr. för budgetåret 1988/89, 50 000 000 kr. för budgetåret 1989/90, 25 000 000 kr. för budgetåret 1990/91 samt 5 000 000 kr. för budgetåret 1991/92,

45. till Energiforskning för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr,

46. hos regeringen begär förslag angående energiforskningsnämndens framtid i enlighet med vad som i motionen anförts.

1986/87:Ub79 av Kerstin Keen (fp), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen av regeringen begär att aytal skall slutas med EG, som möjliggör svenskt deltagande i EG:s forsknings- och utbildningsprogram.

1986/87:Jo138 av Karl Erik Olsson m.fl. (c), såvitt gäller hemställan (8) att riksdagen beslutar att överföra ansvaret för teknikutveckling inom miljöområdet från STU till statens naturvårdsverk.

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående energiforskningsnämndens fortsatta ansvar för programmet teknikbevakning,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående ordförandeskapet i energiforskningsnämnden,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioritering av forskning och utveckling rörande alternativ uppvärmningsteknik till direktverkande el.

1986/87:N132 av Lars Werner m.fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

2. under bilaga 12, miljö- [och] energidepartementet, anvisar 50 000 000 kr. till ett vindkraftsprogram inom ramen för en förbättrad vindenergiforskning,

3. under bilaga 12, miljö- [och] energidepartementet, anvisar 30 000 000 kr. till ett solenergiprogram,

4. under bilaga 12, miljö- [och] energidepartementet, anvisar 90 000 000 kr. för att effektivisera industrins energianvändning,

5. under bilaga 12, miljö- [och] energidepartementet, för studier av elenergiebesparing i hushållen anvisar 5 000 000 kr.,

6. under bilaga 12, miljö- [och] energidepartementet, avslår regeringens förslag om 28 300 000 kr. för fusionsforskning under åren 1987–[19]90.

1986/87:N133 av Lars Werner m.fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. till Styrelsen för teknisk utveckling för budgetåret 1987/88 anslår 655 000 000 kr.,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om STU:s verksamhet och inriktning på arbetet,

3. som sin mening ger regeringen till känna att STU för åren 1988/89 och 1989/90 ges samma reala resurser som för 1987/88.

1986/87:N134 av Ivar Franzén m.fl. (c), vari hemställs att riksdagen

1. godkänner de riktlinjer för verksamheten inom Huvudprogram Energiforskning som förordas i motionen,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av det internationella energisamarbetet,

3. avslår proposition 1986/87:80 i den del som rör förslag om anvisning av medel för fusionsforskning ur ramen för energiforskningsprogrammet i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om såväl ansvaret för som utformningen av stödet till forskning om energihushållning i byggnader,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av stödet till forskning om energitillförsel,

6. hos regeringen begär förslag om stöd till forskning och utveckling av högriskprojekt enligt de riktlinjer som redovisas i motionen.

7. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansieringen av forskningsinsatser på miljö- och energiområdet inom lantbruket,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om energiforskningsnämndens fortsatta arbete,

9. beslutar att under budgetåren 1987/88–1989/90 får användas 928 764 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1986/87 för Huvudprogram Energiforskning,

10. till Energiforskning för budgetåret 1987/88 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 15 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag om 308 588 000 kr.,

11. med avslag på proposition 1986/87:80 i denna del för Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1987/88, utöver i proposition 1986/87:100 bilaga 16 föreslaget reservationsanslag, anvisar ytterligare 5 000 000 kr.

De motioner från allmänna motionstiden som behandlas här är följande:

1986/87:N322 av Jan Hyttring (c) och Karl Boo (c), vari hemställs att riksdagen

1. begär att regeringen uppdrar åt STU att framta ett program för småskalig teknikutveckling,

2. som sin mening ger regeringen till känna att SIND och utvecklingsfonderna skall ha resurser för att tillvarata och sprida småskalig teknik,

3. begär att regeringen ger forskningsinstitutioner, högskolor och SLU preciserade uppgifter vad gäller småskalig teknikutveckling.

1986/87:N335 av Jarl Lander (s) och Magnus Persson (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förutsättningarna för satsningar på teknikcentra för småskalighet i Värmland.

1986/87:N351 av Jörn Svensson (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett snabbt och målmedvetet utvecklingsprogram för optiska datorsystem.

1986/87:N355 av Carl Bildt m.fl. (m), såvitt gäller hemställan (4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående tekniskt och vetenskapligt samarbete mellan Sverige och EG.

1986/87:N388 av Sven Munke (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om utformning av stöd och stimulans för utveckling av resursbevarande teknik.

1986/87:N389 av Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen med kraft verkar för att ett RAN utvecklingsbolag skyndsamt bildas med uppgifter och inriktning enligt motionen.

1986/87:N396 av Anna Wohlin-Andersson (c) och Marianne Karlsson (c), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1986/87:A466 – (2) att riksdagen beslutar förlägga en etanolfabrik till Skänninge.

1986/87:N399 av Kjell Nilsson m.fl. (s), vari – med motivering i motion 1986/87:A461 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om teknikby/forskarby och Glasforskningsinstitutet i Växjö.

1986/87:N417 av Knut Wachtmeister (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om Svenska livsmedelsinstitutets flyttning till Lund.

1986/87:N503 av Gunilla André (c) och Bengt Kindbom (c), vari hemställs att riksdagen uttalar att en fullskaleanläggning för tillverkning av svensk drivmedelsetanol skall förläggas till Lidköping.

1986/87:N506 av Lars Werner m.fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

18. beslutar att en fullskaleanläggning för inhemsk etanoltillverkning skall uppföras enligt motionens förslag.

19. hos regeringen hemställer om åtgärder som säkrar en fortsatt och utvidgad motorgasdrift i Sverige.

1986/87:N512 av Oswald Söderqvist (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till utveckling av Uppsala läns norra delar och angränsande regioner till ett försöks- och utvecklingsområde för energi- och miljöteknik.

1986/87:N516 av Britta Hammarbacken (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om att Örebro län blir ett försökslän vad gäller forskning och utveckling av förnybar energi, i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:N517 av Erik Hovhammar m.fl. (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning av den framtida verksamheten vid Studsviks Energiteknik AB i enlighet med vad som i motionen anförts.

1986/87:N534 av Alf Svensson (c), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om forskningen på alternativa bränslen.

1986/87:N545 av Börje Stensson (fp) och Karl-Göran Biörsmark (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sägs om förläggning av etanolframställning till Östergötlands län.

1986/87:N546 av Marianne Karlsson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att en kommande etanolanläggning förläggs till Skänninge.

1986/87:N547 av Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen låter analysera lämpligheten av att använda gluten som betongförbättringsmedel.

Allmän inledning

Näringsutskottet behandlar i detta betänkande två stora forskningssektorer till vilka staten bidrar med betydande ekonomiska resurser. Den ena är den verksamhet som styrelsen för teknisk utveckling (STU) stöder. Denna verksamhet hör, liksom tidigare, till industridepartementets område. Den andra sektorn är energiforskningen, som sedan mitten av 1970-talet har utgjort ett viktigt inslag i energipolitiken. Denna verksamhet hör numera, liksom övriga energifrågor, till ansvarsområdet för miljö- och energidepartementet, som inrättades den 1 januari 1987.

Såväl STU:s verksamhet som energiforskningen bedrivs inom ramen för treåriga program. Nu presenteras nya program för perioden 1987/88–1989/90. Regeringen begär anslag för det första året och medgivande att använda ytterligare medel under de följande två åren. Dessutom begärs bemyndiganden att ikläda staten vissa ekonomiska förpliktelser fram t.o.m. budgetåret 1991/92.

Som närmare skall redovisas i det följande finns det starka samband mellan STU:s verksamhet och energiforskningsprogrammet. Sålunda är STU programansvarigt organ för bl.a. frågor om energianvändningen inom industrin och – delvis – transportsektorn. Medel för STU:s verksamhet på dessa områden har hittills ställts till förfogande i särskild ordning från anslaget till energiforskning. Med anledning av ett uttalande av riksdagen då det nuvarande energiforskningsprogrammet fastställdes (NU 1983/84:45 s. 22 f.) har emellertid övervägts en ökad integration av energiforskningen i andra statliga forsknings- och utvecklingsprogram. Dessa överväganden har nu lett till förslag från regeringen om att finansieringen av vissa insatser inom energiforskningsprogrammet skall föras över till de programansvariga myndigheternas ordinarie anslag i syfte att långsiktigt trygga kunskapsuppbbyggnaden på resp. område. För STU:s del gäller det delprogrammet Energiteknik för transporter, för vilket alltså medel har beräknats under STU:s anslag fr.o.m. nästa budgetår.

Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling

Uppgifter för styrelsen för teknisk utveckling

Styrelsen för teknisk utveckling (STU) är central förvaltningsmyndighet för statens stöd till teknisk forskning och utveckling. Statsmakterna har angivit tre huvuduppgifter för STU: att främja innovationer och teknisk kvalitet i industrin (industrinrollen), att höja den teknisk-vetenskapliga nivån i landet (den forskningsstödjande rollen) och att genom utnyttjande av teknik främja utvecklingen inom olika samhällssektorer (samhällssektorsrollen). I alla dessa uppgifter samverkar STU nära med industrin, forskarsamhället och företrädare för olika samhällssektorer. Detta sker genom ett kontaktnät uppbyggt av ett stort antal grupper med planerande och rådgivande funktioner.

STU:s uppgifter omfattar såväl en forskningsrådsfunktion för det tekniska

området som centrala industripolitiska uppgifter och ett "ställföreträdande ansvar" för teknisk forskning och utveckling inom vissa sektorer med otillräckliga resurser. STU:s uppgifter är sålunda vidare än forskningsrådets eller det typiska sektorsorganets.

I propositionen (bil. 10 s. 3) för industriministern, som bakgrund till regeringens förslag om nytt treårsprogram för STU, ett allmänt resonemang om teknikens betydelse för den industriella utvecklingen. Vinnare på den internationella marknaden är de länder som effektivt förmår att utnyttja modern teknik, anför det. Den tekniska kompetensen hos svensk industri har en relativt sett betydande bredd, och det anges som väsentligt att denna bredd kan bibehållas. En sådan ambition ställer emellertid utbildnings- och forskningssystemen inför avvägningsproblem. Med begränsade resurser måste stora teknikområden täckas utan att fördenskull insatserna blir för små för att göra verkan. Sådana avvägningar ligger till grund för förslaget till nytt treårsprogram för STU. Programmet innehåller fortsatta betydande och ökade forsknings- och utvecklingsinsatser på områden av strategisk vikt för framtida svensk industri, anför det.

I STU:s treårsprogram ingår en kraftig ökning av insatserna på informationsteknologins område inom ramen för ett samordnat nationellt program, IT-programmet. Detta har redovisats närmare i proposition 1986/87:74, som utskottet behandlar i betänkandet NU 1986/87:30.

Europeiskt forskningssamarbete

Ett återkommande tema i proposition 1986/87:80 är att ett litet land som Sverige måste samverka med andra länder för att kunna bibehålla sin teknisk-vetenskapliga kompetens och därmed också sin internationella konkurrenskraft. Redan i statsministerns inledande anförande (s. 15 f.) betonas starkt betydelsen av att Sverige kan delta i ett samarbete som omfattar forskningsinstitutioner och företag inom EG-området. Statsministern hänvisar till det ramavtal om vetenskapligt och tekniskt samarbete mellan Sverige och EG som träffades år 1986 och som har godkänts av riksdagen (UU 1985/86:17). Avtalet skapar formella förutsättningar för svenskt deltagande i olika projekt inom ramen för EG:s forskningsprogram. Det hänvisas också till EUREKA-samarbetet, som gäller samarbete mellan europeiska institutioner och företag primärt i marknadsinriktade projekt.

Industriministern lämnar en närmare redogörelse för EG:s forsknings- och utvecklingsarbete (bil. 10 s. 8). Tidigare var verksamheten av relativt begränsat intresse för industrin. Detta gällde t.ex. det europeiska samarbetet inom området för vetenskaplig och teknisk forskning (COST), i vilket även Sverige och andra utomstående länder deltar. Under de senaste åren har arbetet inom EG inriktats på att höja den tekniska nivån i den europeiska industrin genom särskilda program för informationsteknologi (ESPRIT), telekommunikationer (RACE) och modernisering av tillverkningsindustrin (BRITE). Dessa industriinriktade program står i princip öppna för deltagande endast för företag i medlemsländerna. För närvarande förbereds ett ramprogram för hela EG:s forskning och utvecklingsverksamhet under perioden 1987–1991. I samband därmed väntas möjligheter öppnas även för

företag i andra länder att delta i t.ex. de tre nämnda programmen, förutsatt att landet i fråga har ett bilateralt avtal om forskningssamarbete med EG. Det framgår av propositionen att en eventuell svensk medverkan i programmen sannolikt kommer att ske i den formen att svenska företag och institutioner deltar endast på projektnivå, vilket innebär att de inte kan få bidrag till finansieringen från EG. Därav dras i propositionen den slutsatsen att det svenska deltagandet i EG-projekten måste säkerställas inom ramen för svenska resurser och utformas som en integrerad del av ordinarie verksamheter. Det framgår att medel för ändamålet har beräknats inom STU:s anslag.

Enligt vad utskottet har erfarit råder alltså oklarhet om villkoren för ett svenskt deltagande i EG-projekten till följd av att EG:s nya forskningsprogram ännu inte har kunnat fastställas.

I detta sammanhang tar utskottet upp två motioner om Sveriges förhållande till EG. Det är viktigt för svenska företag att de ges möjlighet att delta i de stora forsknings- och utvecklingsprojekt som nu tar form inom EG, anför det i moderata samlingspartiets motion 1986/87:N355. Motionärerna anser att det finns risk för att forskningsprojekt i framtiden kommer att utvecklas helt inom ramen för EG-samarbetet. I motion 1986/87:Ub79 (fp) begärs att avtal skall träffas med EG som möjliggör svenskt deltagande i EG:s forsknings- och utbildningsprogram.

Av vad som nyss har anförts framgår att regeringen strävar efter att forskningssamarbetet mellan Sverige och EG skall vidgas till att omfatta också sådana områden som är av direkt intresse för svensk industri i den utsträckning som har möjliggjorts genom 1986 års bilaterala ramavtal. Något initiativ av riksdagen i frågan såsom begärs i motion 1986/87:N355 (m) är enligt utskottets mening inte påkallat. Inte heller motion 1986/87:Ub79 (fp) bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Såvitt utskottet kan bedöma avser regeringen att utnyttja även sådana andra möjligheter till närmare samarbete med EG på forskningsområdet som har öppnats genom det nämnda ramavtalet. De två motionerna avstyrks i berörda delar.

Anslags- och programstruktur

Medel för STU:s verksamhet anvisas över anslaget F 1, Styrelsen för teknisk forskning och utveckling: Teknisk forskning och utveckling. Under innevarande budgetår används detta anslag även till två andra ändamål, nämligen informationsförsörjning och teknisk-vetenskaplig attachéverksamhet. I proposition 1986/87:74 har föreslagits ett särskilt anslag fr.o.m. budgetåret 1987/88 för attachéverksamheten, vilket har tillstyrkts av utskottet (NU 1986/87:30).

I proposition 1986/87:80 (bil. 10 s. 13) redovisas en ny, förenklad programstruktur, som avspeglar inriktningen av STU:s stöd. Program 1, Ny kunskap, syftar till att stärka den vetenskapliga basen inom strategiskt viktiga teknikområden. Detta sker bl.a. genom fleråriga ramprogram i samverkan med högskolor, genom obundet projektstöd och genom stöd till långsiktig forskning genom den tekniska forskningsrådsfunktionen inom STU (STUF). Program 2, Ny teknik, syftar till att föra in ny teknik inom

etablerade verksamhetsområden och till att sprida tekniken främst till små och medelstora företag i olika regioner. Detta sker bl.a. genom s.k. insatsområden, varmed avses tidsbegränsade insatser inom ett visst problemområde, och genom program för kollektiv forskning enligt avtal med intressenter inom vissa branscher. Program 3, Nya produkter, syftar till utveckling av ny industriell verksamhet baserad på produkter med hög tillväxtpotential. Detta sker bl.a. genom projektstöd till små och medelstora företag. Programmet innefattar också STU:s medverkan i teknikupphandling inom främst den offentliga sektorn.

Följande fördelning av medel under anslaget anges (milj. kr.):

	1986/87 Budget	1987/88 Förslag
Program 1. Ny kunskap	266,0	316,3
Program 2. Ny teknik	254,0	288,0
Program 3. Nya produkter	144,5	151,9
(Totalt STU)	(664,5)	(756,2)
Övrigt	33,9	14,6
Summa kostnader	698,4	770,8
Återbetalning av projektmedel m.m.	43,0	44,0
Summa F 1	655,4	726,8

Fördelningen av anslaget på de olika programmen är preliminär. Det ankommer på regeringen att besluta härom.

Härutöver förfogar STU över särskilda anslag för förvaltningskostnader och utrustning. Utskottet återkommer härtill.

Verksamhetsinriktning

Till grund för regeringens förslag ligger ett av STU utarbetat alternativ till treårsprogram, innebärande en real ökning av forskningsresurserna med 5 %. Prioriterade teknikområden enligt detta alternativ är informationsteknologi, verkstadsteknik, materialteknik, bioteknik, biomedicinsk teknik och det nya området mikronik. Regeringens förslag innebär att STU tillförs ytterligare resurser för att möjliggöra bl.a. ökade insatser inom informationsteknologin och finansiering av europeiska samarbetsprojekt. Även miljö-vårdsteknik anges som prioriterat område. Vidare räknar regeringen med att den ekonomiska ramen för STUF skall vidgas från för närvarande 20 milj. kr. till minst 25 milj. kr. om året under nästa treårsperiod.

För genomförande av treårsprogrammet under budgetåren 1987/88–1989/90 beräknas i propositionen ett medelsbehov av totalt 2 325,8 milj. kr. Utskottet återkommer till frågan om fördelningen av medlen under perioden.

Utskottet tar först upp frågor om STU:s verksamhetsinriktning i anslutning till några motioner. Det kan då konstateras att det råder en bred enighet om värdet av STU:s verksamhet. Det synes också vara en allmän uppfattning att STU – trots att de medel som disponeras för verksamheten utgör endast ca 5 % av resurserna för forskning och utveckling i landet – förmår att i huvudsak fullgöra sina delvis vitt skilda uppgifter och att de gjorda insatserna har en hög verkkningsgrad. I enlighet härmed har de synpunkter som framförs i motionerna – med endast ett undantag – närmast karaktären av randanmärkningar.

I moderata samlingspartiets motion 1986/87:Ub5 föreslås en ombildning av STUF till ett fristående *tekniskt forskningsråd* under utbildningsdepartementet. Förslaget, som har framförts de tre senaste åren från partiets sida, motiveras med omsorg om forskningens frihet. Även inom det tekniska området bör sådana projekt kunna genomföras som inte är direkt relaterade till de av STU utvalda prioriterade områdena, menar motionärerna.

Enligt utskottets mening saknas det bärande skäl för en sådan omorganisation. STUF består huvudsakligen av aktiva forskare som utses på tre år enligt en särskild valprocedure. Landets högskoleenheter nominerar kandidater. Ansökningar om bidrag bedöms och prioriteras efter vetenskapliga grunder. I praktiken fungerar alltså STUF som ett forskningsråd. Samtidigt har inplaceringen i STU:s organisation stor betydelse för kontakterna mellan STU och högskoleforskningen. Erfarenheterna av verksamheten – som har pågått endast i drygt två år – bedöms som goda. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen i denna del.

I motion 1986/87:N143 (c) betonas betydelsen av *STU:s insatser för de små och medelstora företagen*. Dessa företag bör prioriteras vid fördelningen av STU:s resurser, menar motionärerna. De betonar också vikten av att de enskilda uppfinnarna ges en generös behandling.

Med anledning av motionen vill utskottet erinra om att STU:s verksamhet under de senaste åren har kommit att i allt högre grad inriktas på stöd till små och medelstora företag, både nya teknikbaserade företag och etablerade företag. Verksamheten inom STU:s program 2 och 3 har en markant småföretagsprofil. Beträffande stödet till enskilda uppfinnare framgår av propositionen (bil. 10 s. 23 f.) att en samlad insats på området förbereds i form av en treårig försöksverksamhet vid Svenska uppfinnareföreningen. För ändamålet har för nästa budgetår beräknats 3 milj.kr., vilket innebär en betydande förstärkning av uppfinnarstödet.

Som framgår av det anförda är synpunkterna i motion 1986/87:N143 (c) i allt väsentligt tillgodosedda. Utskottet finner inte anledning till något initiativ av riksdagen i frågan. Motionen avstyrks i här aktuell del.

Kritiska synpunkter på delar av STU:s verksamhet framförs i motion 1986/87:N133 (vpk), i vilken begärs ett *nytt programförslag för STU* inom ramen för ett oförändrat anslag. Kritiken gäller bl.a. vissa insatser inom EUREKA, det nationella mikroelektronikprogrammet och området kraftelektronik. Den del av det nya informationsteknologiska programmet som syftar till industriell utveckling bör reduceras, anför det. Vidare anser motionärerna att STU:s andel av finansieringen av program för kollektiv forskning generellt bör minskas till 25 %. Delar av STU:s verksamhet som däremot bör tillföras ökade resurser är STUF och insatserna för miljöteknik.

Utskottet kan inte biträda motionärernas önskemål. Det bör påpekas att insatserna för industriell utveckling inom mikroelektroniken och informationsteknologin inte finansieras över anslaget till STU (jfr NU 1986/87:30). Motionen avstyrks i berörd del.

På grundval av treårsprogrammet för STU begärs i propositionen (bil. 10 s. 16 f.) *medel för teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1987/88 i form av ett anslag av 726,8 milj. kr. Härin ingår ett belopp av 24 milj. kr. som förs över från energiforskningsprogrammet. För de två följande budgetåren begär regeringen ett medgivande att använda ytterligare 1 599 milj. kr. för STU:s verksamhet. Därtill begärs bemyndigande att för budgetåren 1990/91 och 1991/92 ikläda staten ekonomiska förpliktelser om högst 255 milj. kr. resp. 220 milj. kr. Avsikten härmed är att STU, liksom hittills, för delar av sin verksamhet skall kunna göra ekonomiska åtaganden som sträcker sig över en femårsperiod.

Som en konsekvens av förslaget i motion 1986/87:Ub5 (m) om inrättande av ett tekniskt forskningsråd under utbildningsdepartementets huvudtitel föreslår motionärerna att anslaget till STU för nästa budgetår minskas med 35 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. I motion 1986/87:N133 (vpk) föreslås, som framgått, ett oförändrat anslag, vilket innebär en minskning med ca 70 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag för nästa budgetår och till medelsram för budgetåren 1988/89 och 1989/90, liksom förslaget till bemyndigande för de följande två budgetåren. Motionerna 1986/87:Ub5 (m) och 1986/87:N133 (vpk) avstyrks i de delar som berörs här.

Beträffande *medel i övrigt till STU* begärs i propositionen ett anslag till förvaltningskostnader av ca 76 milj. kr., en ökning med ca 5,5 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Härav utgör 2 milj. kr. en överföring från energiforskningsprogrammet för delprogrammet Energiforskning för transporter.

Regeringens förslag tillstyrks av utskottet.

I sammanhanget föreslår regeringen också att det nuvarande särskilda anslaget till utrustning skall upphöra. Utskottet tillstyrker även detta förslag.

Särskilda teknikområden

I fyra motioner berörs frågor om insatser inom särskilda teknikområden.

Ansvaret för *miljöteknisk forskning och utveckling* bör föras över från STU till statens naturvårdsverk, anför det i motion 1986/87:Jo138 (c). Motionärerna anser att tyngdpunkten för fortsatt forskning och utveckling inom avfallsområdet bör förskjutas från traditionell filter- och återvinningsteknik mot förebyggande lösningar i produktionsskedet. Ökad forskning och utveckling på området behövs. Ett samlat forskningsprogram för resurseffektivisering och avfallshantering bör därför utarbetas, anför det.

STU har sedan budgetåret 1985/86 det samlade ansvaret för det statliga stödet till forskning och utveckling beträffande teknik på miljöområdet. Ansvaret låg tidigare på statens naturvårdsverk, som förfogade över ett särskilt anslag för stöd till miljöskyddsteknik. STU:s stödverksamhet är inriktad mot utveckling av processer, produkter och reningsmetoder inom såväl industrin som andra områden med svåra miljöstörningar.

I propositionen (bil. 10 s. 26 f.) anför det att miljötekniskt forsknings- och

utvecklingsarbete bör vara en integrerad del av verksamheten inom olika sektorer. Miljövänlighet och resurssnålhet utgör allt viktigare utgångspunkter vid utvecklingen av ny industriell produktionsteknik. Ökade resurser bör anvisas för särskilda miljötekniska projekt. En ökning av STU:s insatser från ca 6 milj. kr. till 10 milj. kr. om året under den kommande treårsperioden har sålunda beräknats. Vidare hänvisas till att förslag har lagts fram i budgetpropositionen (prop. 1986/87:100 bil. 16 s. 40 f.) om att den s.k. bränslemiljöfonden skall kunna användas för stöd till introduktion av ny miljövänlig teknik även utanför energiområdet. Det erinras också om att frågan om samordning mellan STU och naturvårdsverket behandlas av den särskilda utredning om översyn av miljövårdsorganisationen (dir. 1986:25) som nyligen har tillsatts.

Utskottet instämmer i vad som sägs i motion 1986/87:Jo138 (c) om att forskning och utveckling på det miljötekniska området bör inriktas mot förebyggande lösningar i produktionsledet. Detta torde också ha varit ett huvudmotiv för att ansvaret för de statliga stödinsatserna på området fördes över till STU. Därmed kan de lättare integreras med STU:s insatser för teknikutveckling inom bl.a. processindustrin. Utskottet anser därför att en återföring av ansvaret för den miljötekniska forskningen och utvecklingen till naturvårdsverket enligt förslaget i motionen skulle kunna motverka motiven närens syfte. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen.

I sammanhanget behandlar utskottet också motion 1986/87:N388 (m), i vilken föreslås stöd till utveckling av *resursbevarande teknik*. Även i denna motion betonas vikten av att produktionsmetoder och processer från början inriktas på såväl hushållning med material och energi som skydd av miljön. Som framgått anser också utskottet att miljöskyddstekniken bör ges en sådan inriktning. Med hänvisning till vad som nyss anfördes om den miljötekniska forskningen finner emellertid inte utskottet att det behövs något särskilt initiativ av riksdagen med anledning av motion 1986/87:N388 (m). Denna motion avstyrks alltså.

Ett utvecklingsprogram för *optiska datorsystem* begärs i motion 1986/87:N351 (vpk). Motionären anser att den på elektroniken baserade datatekniken har negativa sociala effekter och dessutom medför risker för ökat internationellt beroende. Övergången till optiska system öppnar möjligheter att bryta denna utveckling, menar han. En snabb och kraftfull satsning på området föreslås därför.

Vid sin behandling av en liknande motion förra året (NU 1985/86:14 s. 35 f.) påpekade utskottet att betydande insatser redan görs på optikområdet i vårt land, bl.a. inom ramen för avtal om kollektiv forskning. Det nu framlagda informationsteknologiprogrammet innebär ökade resurser inom STU för målinriktad komponent- och systemteknisk forskning, vilket torde komma att möjliggöra en förstärkning av insatserna på optikområdet.

Med hänsyn härtill finner utskottet ingen anledning för riksdagen att uttala sig i frågan så som begärs i motion 1986/87:N351 (vpk). Denna avstyrks.

Stöd för utveckling av ett *ångdrivsystem för bilar* begärs i motion 1986/87:N389 (c). Där redogörs ingående för det s.k. RAN-projektet, en studie som har lagts fram av Ranotor Utvecklings AB. Projektet bygger på samma

principer som det utvecklingsarbete rörande ångdrivna bilar som tidigare bedrevs inom Saab-Scania men som lades ned år 1977. Enligt motionären har det därefter gjorts en rad studier och utvecklingsinsatser som indikerar väsentliga förbättringar av systemets egenskaper, framför allt i miljöhänsende. En ansökan från Ranotor om utvecklingsstöd överlämnades av statens naturvårdsverk till jordbruksdepartementet i december 1984 med starkt positiva bedömningar av systemets potential för låga emissioner. Som andra fördelar med systemet anges låg bränsleförbrukning och stor frihet i val av bränsle. Stark kritik riktas i motionen mot regeringen för att den inte har tagit några initiativ till att närmare klarlägga vilken potential projektet har. Motionären hänvisar till beräkningar som tyder på att en utveckling av projektet fram till en första serieproduktion skulle kunna ske till en kostnad av 500 milj. kr. och inom en tid av två à tre år. Regeringen bör nu ta upp förhandlingar med de två svenska biltillverkarna om bildandet av ett utvecklingsbolag med uppgift att ta fram några prototyper av RAN-systemet, anför det.

Enligt vad utskottet har inhämtat har frågor om behovet av forsknings- och utvecklingsinsatser rörande alternativa motorsystem övervägts under förberedelserna för energiforskningsprogrammet för nästa treårsperiod. STU föreslog i sitt underlag till energiforskningsutredningen insatser inom delprogrammet Energiteknik för transporter av sammanlagt 130 milj. kr. under perioden, varav 60 milj. kr. för drivsystem. Sistnämnda belopp innefattade 25 milj. kr. för alternativa värmemotorer, bl.a. för prototyputveckling i syfte att slutligt klarlägga huruvida dessa motorers potentiella prestanda faktiskt kan realiseras. Energiforskningsutredningen ansåg emellertid inte att det fanns behov av ett ökat stöd till utveckling av alternativa värmemotorer. Utredningen anförde i sitt betänkande (SOU 1986:31) EFU 87 att den förbättring av prestanda som skulle kunna nås med sådana motorer jämfört med konventionella motorer sannolikt inte var så stor att den kunde motivera den mycket stora omställning som krävs för att införa sådan motorteknik i bilindustrin. Utredningen beräknade därför medel endast för en fortsättning på låg nivå av insatserna på området.

Som tidigare nämnts föreslår regeringen att delprogrammet Energiforskning för transporter skall integreras i STU:s ordinarie verksamhet. Enligt uttalande av miljö- och energiministern (prop. 1986/87:80 bil. 12 s. 38) är avsikten härmed bl.a. att en mer samlad syn på dessa frågor inom STU, innefattande både industri- och energipolitiska aspekter, skall kunna erhållas. Vidare sägs att bilindustrin bör ta en mer aktiv del i det fortsatta utvecklingsarbetet på området. Regeringen räknar med ett medelsbehov för delprogrammet Energiteknik för transporter under treårsperioden av 80 milj. kr. Enligt uppgift kommer STU:s möjligheter att inom denna medelsram inrymma forskning och utveckling rörande alternativa värmemotorer att vara mycket begränsade.

Utskottet kan från sina utgångspunkter inte förorda en massiv utvecklingsinsats av det slag som föreslås i motion 1986/87:N389 (c). Trots ångmotorernas sannolikt avsevärda tekniska fördelar i förhållande till dagens motortyper förutses stora svårigheter att hitta en marknad för en kommersiell produktion, vilket också torde vara skälet till att svensk bilindustri inte driver

något aktivt arbete på området. Utskottet finner emellertid att frågan är av betydande näringspolitiskt intresse. Det är därför önskvärt att en viss inhemsk kapacitet på området kan vidmakthållas i samarbete med bilindustrin, t.ex. inom ramen för STU:s insatser på motorområdet. Med det anförda avstyrker utskottet motionen.

Stödformer m.m.

En betydande del av STU:s insatser inom programmet Ny teknik lämnas i form av bidrag till *finansiering av kollektiv forskning* enligt särskilda program. Till grund för dessa program ligger vanligen treåriga avtal mellan STU och en intressentförening, som företräder en grupp företag i en bransch eller med en viss teknisk inriktning. Under innevarande budgetår bidrar STU till ett trettiofem program med ett sammanlagt belopp av 125 milj. kr. Industrins insats beräknas till ca 150 milj. kr. Sedan år 1984 har STU haft i uppdrag att söka minska statens finansieringsandel i avtal om kollektiv forskning – som tidigare i regel var 50 % – till 40 %. Så har också skett i flertalet avtal som har träffats under de senaste åren.

I moderata samlingspartiets motion 1986/87:Ub5 sägs att industrin successivt bör öka sin finansieringsandel i de kollektiva programmen.

Utskottet anser inte att det för närvarande finns skäl att ändra på gällande finansieringsprincip. Det bör påpekas att den kollektiva forskningen har betydelse framför allt för de små och medelstora företagen med begränsade egna forsknings- och utvecklingsresurser. Motionen avstyrks i här berörd del.

I sammanhanget tar utskottet upp också motion 1986/87:N417 (m), i vilken föreslås en *omlokalisering av Svenska livsmedelsinstitutet* från Göteborg till Lund. Motionären hänvisar till att ett stort antal företag, forskningsinstitutioner m.fl. med verksamhet på livsmedelsområdet finns i Skåne och att institutet skulle få en god arbetsmiljö där.

Utskottet erinrar om att lokaliseringen av verksamhet som bedrivs i den kollektiva forskningens form regleras genom avtal. Enligt vad utskottet har erfärut finns det hos intressentföreningen för Livsmedelsinstitutet inget uttalat intresse för en omlokalisering. Motionen avstyrks.

Stöd till *teknikupphandling*, framför allt inom den offentliga sektorn, lämnas av STU inom ramen för programmet Nya produkter. Av propositionen (bil. 10 s. 22) framgår att verksamheten väntas komma att fortsätta på en i stort sett oförändrad nivå. Dessutom lämnas uppgifter om den särskilda verksamhet på området som sedan år 1984 bedrivs av en arbetsgrupp inom industridepartementet.

I motion 1985/86:Ub5 (m) ges uttryck för en positiv inställning till teknikupphandling som sådan. Motionärerna anser det emellertid väsentligt att understryka att den måste motsvaras av ett verkligt behov hos beställaren.

Utskottet finner denna synpunkt rimlig. Något skäl för riksdagen att göra ett särskilt uttalande i frågan har emellertid inte redovisats i motionen. Denna avstyrks i här behandlad del.

I propositionen (bil. 10 s. 16) erinras om att STU har möjlighet att lämna stöd i form av utfästelser om stöd, s.k. *projektförsäkring*. STU skall därvid av disponibla medel för stöd reservera ett belopp som motsvarar utfästelsebeloppet. Regeringen anser nu att kravet på reservering bör kunna minskas till 50 %, vilket nämns för riksdagens information.

Utskottet har i sakfrågan ingen annan mening än regeringen. Emellertid torde den avsedda ändringen av reglerna kräva riksdagens medgivande (jfr prop. 1983/84:107 bil. 9 s. 12). Utskottet föreslår att ett sådant medgivande lämnas.

Regional innovationspolitik

Under senare år har åtgärder för att främja spridningen av ny teknik i olika delar av landet kommit att bli ett viktigt regionalpolitiskt medel. STU spelar i detta sammanhang en central roll. Under förberedelserna för det nya treårsprogrammet lade STU fram ett förslag till väsentligt ökad verksamhet på området i form av ett program för regional innovationspolitik, som innefattade dels forsknings- och utvecklingsprogram av särskild betydelse för vissa regioner, dels teknikspridning bl.a. genom ett nät av teknikcentra, dels företagsstöd för regional teknikförnyelse. Regeringen har i propositionen inte tagit ställning till förslaget. Det framgår att regeringen har önskat avvakta resultatet av det s.k. teknikspridningsuppdraget till statens industriverk, STU, universitets- och högskoleämbetet och skolöverstyrelsen. Detta uppdrag har nyligen redovisats av de fyra myndigheterna i en gemensam rapport, *Teknik och kunskapsspridning*, i vilken läggs fram en rad förslag som rör bl.a. utbildning, forskning, kontaktnät mellan industri och högskola m.m. Rapporten bereds nu inom regeringskansliet.

Utskottet tar i detta sammanhang upp tre motioner, som kan anses gälla frågor om regional innovationspolitik.

Regeringen bör uppdraga åt STU att ta fram ett program för *småskalig teknikutveckling*, anför det i motion 1986/87:N322 (c). Motionärerna anser att en systematisk inriktning på småskalig teknik skulle ge fördelar från bl.a. miljö- och energisynpunkt, minska samhällets sårbarhet och främja den regionala utvecklingen. Större resurser borde avsättas för insatser på området hos bl.a. forskningsinstitutioner, tekniska högskolor och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). De regionala utvecklingsfonderna borde ges ett ökat ansvar för spridning av småskalig teknik.

Frågan om teknikcentra för småskalighet på landsbygden tas upp i motion 1986/87:N335 (s) med hänvisning särskilt till förhållandena för småbrukare i Värmlands glesbygder.

Som utskottet påpekade vid sin behandling förra året av en tidigare motion i ämnet (NU 1985/86:15 s. 24) hör frågor om småskalig teknik till statens industriverks och STU:s ordinarie verksamhetsområden. Utskottet hänvisade också till uppbyggnaden av ett centrum för glesbygdsteknik i Pajala under medverkan av högskolan i Luleå, SLU och glesbygdsdelegationen. Vidare bör nämnas att åtskilliga av de insatser för regional teknikspridning som bedrivs eller planeras torde vara baserade på utnyttjande av småskalig

teknik. Enligt utskottets mening bör kravet i motion 1986/87:N322 (c) på ett särskilt program inte föranleda någon åtgärd av riksdagen i frågan. Motionen avstyrks följaktligen. Även motion 1986/87:N335 (s) avstyrks på samma grunder.

Frågan om *glasforskning i Kronobergs län* tas upp i motion 1986/87:N399 (s). Motionärerna redovisar planer på ett program för utveckling av ny smältteknologi inom den manuella glasindustrin. Glasforskningsinstitutet i Växjö avses inte en central roll i ett sådant program.

Av propositionen framgår att medel inte har beräknats för stöd från STU för genomförande av nämnda program under den kommande treårsperioden. Programmet ingick i ett förslag från STU till offensivt forsknings- och utvecklingsprogram men inrymdes inte i det lägre alternativ som kom att ligga till grund för propositionen.

Enligt utskottets mening bör riksdagen normalt inte ta ställning till sådana prioriteringsfrågor som det här gäller. Motionen bör därför inte föranleda något initiativ av riksdagen. Utskottet räknar dock med att såväl STU som regeringen beaktar möjligheterna att inom den medelsram som gäller för programperioden bereda utrymme för stöd till regionalpolitiskt betydelsefulla forsknings- och utvecklingsprogram.

I samma motion lämnas vissa uppgifter om planerna på nybyggnader för en *teknikby i Växjö* i anslutning till högskolan där. Motionen bör enligt utskottets mening inte heller i denna del föranleda något uttalande av riksdagen. Utskottet hänvisar i sammanhanget till de principer för statligt stöd till uppbyggnad av teknikcentra som har redovisats i budgetpropositionen (prop. 1986/87:100 bil. 14 s. 17).

Energiforskning

Översikt

Våren 1984 beslöt riksdagen om ett fjärde treårsprogram för forskning och utveckling på energiområdet (prop. 1983/84:107 bil. 9, NU 1983/84:45, rskr. 1983/84:407). Riksdagen hade tre gånger tidigare, åren 1975, 1978 och 1981, fattat beslut om liknande treåriga energiforskningsprogram.

Beslutet år 1984 innebar att omfattning och inriktning av energiforskningsprogrammet under budgetåren 1984/85–1986/87 lades fast. Vidare medgavs att 1 191,5 milj. kr., utöver tidigare anvisade medel som kvarstod odisponerade, skulle få användas för verksamheten under perioden.

För budgetåret 1986/87 har riksdagen anslagit 305 milj. kr. till programmet. Totalt för innevarande programperiod har 1 131,5 milj. kr. anvisats. Därutöver har 10 milj. kr. avsatts för att finansiera Sveriges fusionsforskningssamarbete med EG. Med hänvisning till det statsfinansiella läget har resterande 50 milj. kr. i förhållande till 1984 års beslut innehållits.

Det nuvarande energiforskningsprogrammet är indelat i fem program, nämligen energianvändning i industriella processer m.m., energianvändning för transporter och samfärdsel, energianvändning för bebyggelse, energitillförsel samt övrig långsiktig forskning och grundforskning. Programmen är i

sin tur uppdelade på delprogram. Verksamma organ inom energiforskningsprogrammet är energiforskningsnämnden, naturvetenskapliga forskningsrådet, statens energiverk, statens råd för byggnadsforskning, styrelsen för teknisk utveckling, Studsvik Energiteknik AB och transportforskningsberedningen.

Genom energiforskningsprogrammet fördelas statens stöd till den berörda forskningen. Programmet är ett instrument för styrning av forskningen så att denna effektivt kan medverka till att skapa förutsättningar för de energipolitiska mål som statsmakterna har beslutat om. De övergripande riktlinjerna och omfattningen av verksamheten fastställs av riksdagen. Det tillkommer vidare riksdagen att för varje budgetår anslå medel för energiforskningen. Den närmare fördelningen av anvisat belopp på olika program görs av regeringen. Det åligger också regeringen att utfärda föreskrifter för programorganens uppgifter och organisation, ärendenas handläggning m.m. De berörda organen planerar forsknings- och utvecklingsverksamheten inom resp. område, samordnar aktiviteterna med andra stödgivande organ, tar initiativ till projekt, fördelar det statliga stödet samt följer och utvärderar projekten.

Statligt finansierade forskningsinsatser inom detta område förekommer även utanför energiforskningsprogrammets ram. Sådan verksamhet bedrivs bl.a. av statens råd för byggnadsforskning och statens vattenfallsverk. Till denna forskning kommer de satsningar som görs av den övriga kraftindustrin och andra grenar av näringslivet.

Inför riksdagens beslut om det nu löpande energiforskningsprogrammet diskuterades om energiforskningen borde integreras med annan forskning. Enligt näringsutskottets mening (NU 1983/84:45) kunde det i ett längre tidsperspektiv vara lämpligt att samordna energiforskningen med övrig forskning. Regeringen borde därför, ansåg utskottet, låta utreda energiforskningens framtida struktur. I samband härmed kunde det också vara motiverat att energiforskningsnämndens organisation och ställning prövades. Riksdagen anslöt sig till utskottets uppfattning.

Efter beslut av regeringen i februari 1985 tillkallades en särskild utredningsman (direktör Lars Andersson, Eskilstuna) med uppgift att utreda energiforskningens framtida inriktning, omfattning och inplacering i det totala statliga forskningsprogrammet under budgetåren 1987/88–1989/90. Utredningen, som antog namnet energiforskningsutredningen, redovisade i april 1986 resultatet av sitt arbete i betänkandet (SOU 1986:31 och 32) EFU 87 – Förslag till program för forskning och utveckling inom energiområdet.

I proposition 1986/87:80 om forskning föreslås (bil. 12) ett nytt treårigt energiforskningsprogram. Det föreslagna programmet löper sålunda från den 1 juli 1987 till den 30 juni 1990. Regeringens programförslag baseras på energiforskningsutredningens betänkande och de synpunkter som har inkommit i samband med remissbehandlingen av detta. Miljö- och energidepartementet har sammanställt remissyttrandena i en särskild rapport (Ds ME 1987:1).

Totalt för den förestående treårsperioden föreslår regeringen att 1 050 milj. kr. skall anvisas för energiforskningsändamål. Jämfört med de medel som riksdagen har anvisat för det nuvarande energiforskningsprogrammet innebär förslaget en minskning med – i löpande priser – ca 80 milj. kr.

Huvuddelen av forskningsinsatserna bör, menar regeringen, även fortsättningsvis ske inom ramen för ett särskilt energiforskningsprogram. I propositionen föreslås riksdagen besluta om att ca 882 milj. kr. skall avsättas till energiforskningens s.k. huvudprogram för budgetåren 1987/88–1989/90. Resterande verksamhet inom energiforskningen föreslås integreras med berörda myndigheters ordinarie uppgifter. Medel för denna forskning har inkluderats i de förslag till myndighetsanslag som redovisas i andra delar av propositionen. För treårsperioden beräknas dessa integrerade stöd till totalt ca 168 milj. kr. Riksdagen föreslås vidare godkänna de riktlinjer för energiforskningen som redovisas i propositionen.

För riksdagens behandling föreligger förutom regeringens förslag ett antal motioner som har väckts med anledning av propositionen och som rör energiforskning. I detta sammanhang behandlas också ett tiotal motioner från allmänna motionstiden med anknytning till den nu aktuella delen av propositionen. Ett avsnitt i budgetpropositionen (prop. 1986/87:100 bil. 16) som rör verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB tas också upp här.

I det följande behandlas först allmänna utgångspunkter för energiforskningen. Därefter diskuteras frågor som rör särskilda program eller delprogram. Anslagsfrågorna tas upp i anslutning till resp. program. I den mån inte annat framgår av framställningen tillstyrker utskottet regeringens förslag till riktlinjer för energiforskningen.

Allmänna utgångspunkter för energiforskningen

Det framhålls i propositionen (bil. 12 s. 13) att energiforskningen i stor utsträckning är inriktad på att underlätta en omställning av energisystemet med utgångspunkt i de riktlinjer för energipolitiken som riksdagen beslutade om i juni 1985 (prop. 1984/85:120, NU 1984/85:30, rskr. 1984/85:362). Forskningen syftar bl.a. till att utveckla ny teknik inom energisektorn och att stärka svensk industris konkurrenskraft inför kommande omställningar på energiområdet. Enligt regeringen bör forskningen rörande energihushållning och utveckling av energisnålare teknik inom bl.a. industri och bebyggelse drivas vidare med stor intensitet. Andra viktiga syften är, anför det, att på längre sikt minska oljeberoendet och begränsa utsläppen av skadliga föroreningar som härrör från transportsektorn.

Energiforskningsutredningen föreslår i sitt betänkande ett kraftigt utökat stöd till grundforskningen. Regeringen delar utredningens uppfattning men anser att sådan forskning behöver samordnas med mer utpräglat utvecklingsarbete för att bli framgångsrik. Härvid erinras i propositionen bl.a. om det särskilda teknikutvecklingsprogram som riksdagen beslöt om våren 1986 (prop. 1985/86:102, NU 1985/86:17, rskr. 1985/86:172). Från detta program lämnas stöd till främst användaranknutna försöksanläggningar och demonstrations- och fullskaleanläggningar.

Mot bakgrund av det samband som krävs mellan grundforskning och mer tillämpad forskning är det enligt regeringens mening lämpligt att eftersträva en samordning av statens och kraftföretagens insatser för forskning, utveckling, demonstration och kommersialisering av ny och bättre teknik på energiområdet. I proposition 1986/87:87 om statens vattenfallsverk föreslås

(s. 35) att detta företag skall få ett särskilt ansvar för forskning och utveckling inom det elkraftstekniska området. Utskottet behandlar denna proposition i ett betänkande (NU 1986/87:34) om vissa energifrågor.

Under sitt utredningsarbete presenterade energiforskningsutredningen ett förslag till hur kraftföretagen skulle kunna ta en mer aktiv del i arbetet med att få till stånd marknadsanknutna forsknings- och utvecklingsinsatser inom främst elkraftsområdet. Förslaget framfördes i promemorian (Ds I 1985:8) Kraftindustrins förnyelsefonder för framtidens elförsörjning. Utredningen beskriver där översiktligt en modell för hur man skulle kunna finansiera, organisera och genomföra erforderlig forskning, utveckling och demonstration med anknytning till kärnkraftsavgiften. Enligt modellen skulle medel avsättas från kärnkraftsproduktionen till en eller flera fonder, i vilka kraftindustrin skulle ha majoritet. Fonderna skulle finansiera och beställa den erforderliga verksamheten utan att ha eget ansvar för genomförandet. Projekten skulle drivas av företag inom kraftindustrin, energianvändarindustrin eller den kommunala energisektorn. Staten skulle ha insyn i verksamheten och dra upp de huvudsakliga riktlinjerna tillsammans med kraftindustrin. Medelsbehovet under 15 år uppskattades till drygt 7,5 miljarder kronor. Det skulle täckas med en kärnkraftsavgift, som i inledningsskedet borde uppgå till ca 0,2 öre per kWh för att efter tio år ha stigit till ca 1,0 öre per kWh.

Vid remissbehandlingen av utredningens idépromemoria framfördes kritik mot förslaget från bl. a. kraftindustrin. Man hävdade att insatserna borde kunna genomföras inom ramen för industrins normala verksamhet. Energiforskningsutredningen fann efter remissomgången inte skäl att avvisa den grundläggande tanken bakom förslaget och föreslog att detta skulle utredas ytterligare.

Statens vattenfallsverk har, med förbehåll för regeringens godkännande, träffat avtal med övriga kraftföretag om att bilda ett särskilt utvecklingsbolag. Syftet med bolaget är dels att arbeta fram metoder för att effektivisera energianvändningen i industrin och för konsumenter, dels att utveckla ny och miljövänlig teknik för elproduktion som skall ersätta kärnkraften. Arbetet skall inriktas mot sådan teknik som bedöms vara möjlig att demonstrera i full skala under 1990-talet.

Regeringen meddelar i propositionen om forskning att man för närvarande bereder frågan om statens vattenfallsverks medverkan i utvecklingsbolaget. Enligt föredraganden – miljö- och energiminister Birgitta Dahl – är det väsentligt att samhället ges ett avgörande inflytande i bolaget. För att ytterligare klarlägga förutsättningarna för ett fördjupat samarbete på detta område avser hon att kalla till överläggningar med berörda parter under våren 1987.

Att det kommande energiforskningsprogrammet föreslås förskjutas mot grundforskning är förvånande, sägs i motion 1986/87:N134 (c). De statliga insatserna borde nu kunna inriktas mot stöd till praktisk tillämpning av uppnådda forskningsresultat. Motionärerna ansluter sig till regeringens uppfattning att en samordning mellan statens och kraftföretagens insatser på forsknings- och utvecklingsområdet bör ske. De finner det dock oacceptabelt att samarbetet skall äga rum i form av det planerade utvecklingsbolaget. En sådan uppläggning av arbetet skulle, hävdar de, enbart främja en fortsatt

monopolisering av viktiga delar av energimarknaden och minska möjligheterna för enskilda initiativ att göra sig gällande.

Med det sagda som bakgrund förordar motionärerna att energiforskningsprogrammet med dess inriktning mot grundforskning skall kompletteras med den energiutvecklingsfond som centern i annat sammanhang har föreslagit skola inrättas. Enligt detta förslag skulle fonden finansieras genom en särskild avgift med 2 öre per kWh på all elenergi. Fondmedlen, vid nuvarande elproduktion ca 2 miljarder kronor per år, skulle användas för genomförande av åtgärder som syftar till dels energihushållning och effektivare energianvändning, dels alternativ energiproduktion. Förslaget angående energiutvecklingsfonden redovisas i motion 1986/87:N551 (c). Denna kommer utskottet att ta upp under hösten 1987 i samband med behandlingen av den energipolitiska proposition som i dagarna framläggs för riksdagen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att den statligt finansierade forskningen inom energiområdet bör i ökad utsträckning inriktas mot grundforskning och mer långsiktigt tillämpad forskning. Därigenom kan en grundläggande kunskapsbas byggas upp som är nödvändig för att nya tekniska lösningar inom energiförsörjningen skall kunna utvecklas. Dessa kunskaper behövs också för att redan känd teknik skall kunna utnyttjas på ett optimalt sätt.

Denna typ av långsiktig forskning måste dock ha samband med och en övergång till mer utpräglat utvecklingsarbete. Som anförts i både propositionen och motion 1986/87:N134 (c) är det väsentligt att statens och kraftindustrins forsknings- och utvecklingsarbete inom energiområdet samordnas. Utskottet har inget att erinra mot att det nämnda utvecklingsbolaget blir ett forum av flera för detta samarbete.

Av det sagda följer att utskottet avstyrker här berörd del av motion 1986/87:N134 (c). Som redan nämnts behandlas inte motion 1986/87:N551 (c) i detta sammanhang.

Energiforskningens huvudprogram

Inledning

Energiforskningsutredningen hade, som redan nämnts, till uppgift att utreda bl.a. frågan om energiforskningens framtida inplacering i det statliga forskningsprogrammet. Utredningen har kommit till slutsatsen att energiforskningen bör integreras i andra statliga forsknings- och utvecklingsprogram där så kan ske. Det gäller områden där energifrågorna kan ses som en begränsad del av ett större frågekomplex. Större delen av forskningsinsatserna på energiområdet bör dock enligt utredningen även fortsättningsvis ske inom ramen för energiforskningsprogrammet. Samtidigt framhålls det att det, när behovet av statligt stöd till energiforskning minskar, finns anledning att överväga en fullständig inordning av energiforskningsstödet under andra, allmänna forskningsstödjande verksamheter.

Enligt regeringens förslag skall ca 15 % av det totala energiforskningsstödet under den förestående treårsperioden inordnas i berörda myndigheters basanslag. Den föreslagna integreringen kan, menar regeringen, vara ett medel för att långsiktigt trygga kunskapsuppbyggnaden på energiforskningsområdet.

Totalt för budgetåren 1987/88–1989/90 föreslår regeringen som tidigare redovisats att 882,5 milj. kr. skall anvisas för energiforskningens huvudprogram. För det första budgetåret föreslås riksdagen anslå 293,6 milj. kr.

Energiforskningsutredningen har inte förutsättningslöst prövat om Sverige skall bibehålla ett speciellt energiforskningsprogram som är skilt från annan teknisk forskning, sägs i moderata samlingspartiets partimotion 1986/87:Ub5. Enligt motionärerna bör energiforskningen infogas i den övriga forskningsorganisationen. Efter en sådan integrering skulle de energitekniska forskningsprojekten kunna få stöd dels genom styrelsen för teknisk utveckling, dels genom det fristående tekniska forskningsråd som moderata samlingspartiet önskar få till stånd. Partiets förslag om inrättande av ett sådant råd har nyligen avstyrkts av utbildningsutskottet (UbU 1986/87:26, res. m). Överföringen av medel från energiforskningsanslaget till andra forskningsanslag bör enligt motionärerna ske successivt. I motionen begärs att regeringen skall anmodas återkomma till riksdagen med förslag om en sådan förändring.

Med hänvisning till partiets begäran om en integrering av energiforskningen i annan forskningsverksamhet yrkas i nämnda motion avslag på regeringens begäran om en treårig medelsram. Riksdagen bör anslå medel endast för budgetåret 1987/88, enligt motionärernas förslag 200 milj. kr.

Centern begär i motion 1986/87:N134 att medelsramen för den förestående treårsperioden skall utökas med 46,3 milj. kr. jämfört med regeringens förslag. Av detta belopp skall enligt motionärerna 42,3 milj. kr. tas från medel som regeringen har avsatt för energiforskningsinsatser som avses bli inordnade i annan forskning. I motionen avvisas alltså regeringens förslag till integrering i denna del. Det sagda innebär att motionärerna förordar att det sammanlagda stödet till huvudprogrammet och integrerade energiforskningsinsatser skall höjas med 4 milj. kr. jämfört med vad regeringen har föreslagit. För det förestående budgetåret borde riksdagen till huvudprogrammet anvisa 15 milj. kr. mer än vad regeringen har begärt eller 308,6 milj. kr.

Vänsterpartiet kommunisterna redovisar i sin partimotion 1986/87:N132 inget förslag till medelsram för energiforskningsprogrammet. Vid utskottsbehandlingen har man från partiets sida tillstyrkt en vidgning av ramen med 208 milj. kr. jämfört med vad regeringen har föreslagit för den treåriga programperioden. Även vänsterpartiet kommunisterna vill överföra 42,3 milj. kr. till energiforskningsprogrammets huvudprogram från medel som har avsatts för de föreslagna integrerade forskningsinsatserna. Partiet förordar sålunda att det totala stödet till energiforskning höjs med 165,7 milj. kr. jämfört med regeringens förslag. Till huvudprogrammet Energiforskning bör riksdagen enligt vänsterpartiet kommunisterna för budgetåret 1987/88 anvisa 362,6 milj. kr. eller 69 milj. kr. mer än vad regeringen har föreslagit.

Enligt regeringens förslag skall huvudprogrammet för energiforskningen inrymma följande fem program: Industrins energianvändning, Energianvändning för bebyggelse, Energitillförsel, Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier. Därutöver har i propositionen avsatts ett basanslag för energiforskningsnämnden och en reserv till regeringens disposition. I jämförelse med anslagsfördelningen inom det nuvarande

energiforskningsprogrammet beräknar regeringen en höjning – i nominella termer – av anslagen till programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier som båda är inriktade på långsiktigt tillämpad forskning. Programmet Industrins energianvändning avses få en i huvudsak oförändrad medelstillelning medan de två resterande programmen – Energianvändning för bebyggelse och Energitillförsel – föreslås få minskade resurser.

Utskottet behandlar först programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier och tar därvid även upp frågan om integreringen av energiforskningen i annan forskningsverksamhet. Därefter behandlas övriga program.

Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier

Enligt regeringen skall arbetet inom programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier komplettera den sektorsinriktade forskningen och utvecklingen med grundforskning och annan mer långsiktigt inriktad forskning. Ansvar för programmet Energirelaterad grundforskning skall, föreslås det i propositionen (bil. 12 s. 31 f.), delas mellan naturvetenskapliga forskningsrådet och styrelsen för teknisk utveckling. Studsvik Energiteknik AB avses inte längre få något ansvar för detta program. Inom programmets ram föreslås det bli möjligt att tillsätta forskartjänster vid universitet och högskolor. Energiforskningsnämnden skall enligt regeringens förslag även fortsättningsvis ansvara för programmet Allmänna energisystemstudier.

För treårsperioden har regeringen beräknat medelsbehovet för det förstnämnda programmet till 98,8 milj. kr. och för det sistnämnda till 21 milj. kr. Detta innebär en ökning av resurserna i löpande priser med 54 % resp. 75 % jämfört med vad som har anvisats under innevarande treårsperiod till dessa programområden. Medelsbehovet för budgetåret 1987/88 har beräknats till 32,6 milj. kr. resp. 7 milj. kr.

Regeringens förslag har i denna del inte föranlett några motionssynpunkter. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang diskutera energiforskningens inplacering med utgångspunkt i det yrkande i denna fråga som har framställts av moderata samlingspartiet och vars innebörd har beskrivits i föregående inledningsavsnitt. Utskottet vill härvidlag framhålla följande.

Enligt utskottets mening kan den del av energiforskningen som rör områden där energisynpunkter inte intar en dominerande roll med fördel inordnas i större forskningssammanhang. Genom en sådan integrering möjliggörs en bättre helhetssyn och hänsyn kan tas till samspelet mellan energi, miljö, teknik, m.fl. faktorer. Vidare kan en avvägning göras vid stödgivningen mellan energiaspekter och andra angelägna frågor av betydelse inom resp. sektor.

Utskottet anser dock att energifrågorna fortfarande har så stor betydelse för samhällets utveckling att huvuddelen av det statliga stödet till energiforskning bör kanaliseras genom ett separat forskningsprogram. Det finns också ett antal områden där dessa frågor i sig utgör en avgränsad verksamhet som inte naturligen kan samordnas med annan forskningsverksamhet. Det

gäller bl.a. i fråga om energitillförsel. Utskottet finner sålunda skäl att förordna att det särskilda energiforskningsprogrammet bibehålls under ytterligare en treårsperiod. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 1986/87:Ub5 (m) i nu aktuell del. Motionsyrkanden som rör enskilda delprogram behandlas i det följande.

För programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier innebär det sagda att utskottet tillstyrker regeringens beräknade medelsram för budgetåren 1987/88–1989/90. De redovisade behoven för det första budgetåret ger inte heller anledning till någon erinran från utskottets sida.

I sammanhanget behandlar utskottet även ett yrkande i motion 1986/87:N134 (c) angående s.k. högriskprojekt. Enligt motionärerna ger inte det befintliga stödsystemet utrymme för bidrag till forskning om och utveckling av okonventionella lösningar inom energiområdet. De begär därför att staten skall ta den ekonomiska risken vid satsningar på sådana projekt. Det kan enligt motionärerna gälla arbetet med en helt ny energiproduktionsteknik, utveckling av vätgasen som energibärare eller forskning om stegvisa kretsprocesser med utnyttjande av gas. För detta ändamål borde 100 milj. kr. avsättas från den energikutvecklingsfond som centern, som tidigare redovisats, önskar få till stånd.

Enligt utskottets mening bör detta motionsyrkande inte föranleda något riksdagsinitiativ. Som nämnts kommer förslaget om inrättande av en energikutvecklingsfond att behandlas under hösten 1987. Något behov av ett särskilt stöd med den inriktning som motionärerna förordar kan utskottet inte finna. Yrkandet avstyrks därför.

Industrins energianvändning

Enligt energiforskningsutredningens förslag skulle insatserna beträffande industrins energiförsörjning begränsas till processindustrins energianvändning och integreras i den verksamhet som styrelsen för teknisk utveckling (STU) bedriver. Enligt utredningens huvudalternativ har medelsbehovet för treårsperioden beräknats till 80 milj. kr. Vid remissbehandlingen av utredningen har STU framhållit att insatserna för att effektivisera elintensiva processer inom industrin borde samordnas med utvecklingen av ny teknik för elproduktion i anslutning till processerna. STU redovisar att man har påbörjat planeringen av ett s.k. insatsområde med inriktning på elanvändning och elproduktion inom processindustrin. För att detta projekt skall kunna genomföras krävs, anser STU, en större medelsram än den utredningen har föreslagit.

Regeringen instämmer i vad STU har anfört om vikten av att se mer samlat på den tyngre industrins energiförsörjning. I propositionen (bil. 12 s. 19) föreslås därför att programmet skall vidgas jämfört med energiforskningsutredningens förslag till att avse såväl användning av energi som energiproduktion integrerad i industriprocesserna. Insatserna bör enligt regeringen tills vidare ske inom ramen för energiforskningens huvudprogram.

Programmet Industrins energianvändning, med STU som ansvarigt programorgan, föreslås omfatta delprogrammen Energianvändning i processindustri och Gemensamma energitekniker. Det förstnämnda delprogrammet syftar till att stärka främst den tyngre industrins konkurrenskraft genom att minska behovet av tillförd energi, effektivisera energianvändningen inom industrin och främja energiproduktion i samband med industrins processer. Insatserna föreslås i första hand inriktas mot sådana branscher som kan bedömas ha betydande besparingspotential. Enligt regeringen är det angeläget att framför allt industrins elanvändning effektiviseras. Syftet med delprogrammet *Gemensamma energitekniker* är främst att stödja den fortsatta uppbyggnaden av teknisk-vetenskaplig kompetens inom sådana energiteknikfält som är av generell betydelse för industrin. Detta delprogram skall ses som ett komplement till det tidigare nämnda delprogrammet. I propositionen erinras om att processindustrin omfattar ett relativt begränsat antal stora företag med väl fungerande kollektiv forskning. Med hänsyn härtill anser regeringen att STU bör överväga möjligheterna att i samverkan med berörda branschorgan utarbeta mer långsiktiga insatsprogram inom sektorer som är viktiga för energipolitiken.

För den kommande treårsperioden har medelsbehovet för de två delprogrammen beräknats till totalt 230 milj. kr. Regeringen anser att 77 milj. kr bör avsättas för budgetåret 1987/88.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:N132 förordas att medelsbehovet för det kommande budgetåret beräknas till 90 milj. kr. Motionärerna ansluter sig till STU:s förslag om en samordning av insatserna för att effektivisera elanvändningen och att främja elproduktionen inom processindustrin. Förslaget i motionen framläggs med återopande av STU:s begäran om en – för att denna samordning skall kunna genomföras – större medelsram än den energiforskningsutredningen har föreslagit. Den utökade ramen bör enligt motionärerna även rymma stöd till prototypinstallationer och studier av modellfabriker.

Kravet i motion 1986/87:N132 (vpk) torde delvis bygga på ett missförstånd. Som tidigare redovisats har regeringen utökat programmet jämfört med utredningens förslag i linje med vad STU har anfört. Medelsbehovet för hela programperioden har beräknats till 230 milj. kr. inkl. medel för delprogrammet *Gemensamma energitekniker*. Energiforskningsutredningens medelsberäkning om 80 milj. kr. avsåg som redan nämnts behovet för treårsperioden, inte för budgetåret 1987/88 som motionärerna tydligen har uppfattat utredningsförslaget. Motionsyrkandet avstyrks. Den av regeringen förordade medelstilldelningen har utskottet inget att erinra mot.

Energianvändning för bebyggelse

Insatserna inom programmet Energianvändning för bebyggelse sker med statens råd för byggnadsforskning (BFR) som ansvarigt programorgan. I motsats till energiforskningsutredningen anser regeringen att programmet bör kvarstanna under huvudprogrammet för energiforskningen. Möjligheterna till elbesparingar inom bebyggelsesektorn påverkar i stor utsträckning, sågs det i propositionen (bil. 12 s. 22), hur mycket ersättande elproduktions-

kapacitet som måste tillföras energisystemet för att de energipolitiska målen skall kunna uppnås. Enligt regeringen bör insatserna inom programmet syfta till att minska energibehovet genom utveckling av ny effektiv teknik för tillförsel och användning av energi i byggnadsnära tillämpningar. Forskning och utveckling som rör effektiv elanvändning och nya metoder för övergång från elenergi till andra energibärare för uppvärmning bör prioriteras. Medelsbehovet har beräknats till 23 milj. kr. för budgetåret 1987/88 och 69 milj. kr. för hela programperioden.

BFR har i sin anslagsframställning för budgetåret 1987/88 föreslagit att särskilda medel skall avsättas för insatser inom delområdet Elefektiva byggnader. Energiforskningsutredningen har i sitt förslag förutsatt att BFR tillförs medel utanför energiforskningsramen för arbetet kring elefektiva byggnader, energirelaterad byggnadsteknisk forskning och installationsteknik för nya energibärare, t.ex. naturgas. Föredraganden anser att BFR bör utarbeta ett förslag till hur utökade insatser avseende effektiv elanvändning skall kunna genomföras inom ramen för programmet Energianvändning för bebyggelse. Hon avser att senare återkomma till regeringen i denna fråga. Det anförs i propositionen att BFR i ökad utsträckning bör söka finna medfinansierare. Kraftföretagen bör kunna svara för en mer aktiv del av ansvaret för utvecklingen kring elefektiva byggnader och effektiv elanvändning samt konvertering från elenergi till andra energibärare.

I motion 1986/87:N131 (fp) påkallas en utökad forskning för att finna ekonomiskt bärkraftiga alternativ till direktverkande elvärme. Det är angeläget, menar motionärerna, att ha tillgång till sådana alternativ när kärnkraftsavvecklingen skall inledas.

BFR, och inte kraftindustrin, bör ha ansvaret för den fortsatta forskningen och utvecklingen kring en effektivare energianvändning i byggnader, sägs i motion 1986/87:N134 (c). Det är väsentligt att insatserna på detta område sker oberoende av produktionsinriktade partsintressen. Medelsramen för programmet bör enligt motionärerna utvidgas med 18 milj. kr. i förhållande till regeringens beräkning för den kommande treårsperioden och sålunda uppgå till 87 milj. kr. Medel bör även kunna tillföras BFR från den energiutvecklingsfond som motionärerna i annat sammanhang har efterlyst. Målet för insatserna bör vara att minska energianvändningen med minst 2 % per år fram till år 2000.

I motion 1986/87:N132 (vpk) efterlyses förslag angående åtgärder för att effektivisera elanvändningen i hushållen. Där finns stora besparingsmöjligheter. Motionärerna föreslår därför att 5 milj. kr. skall anvisas per år för insatser inom detta område. Statens råd för byggnadsforskning skulle ha ansvaret för aktiviteterna.

Energiforskningsnämnden har i rapporten Effektiv elanvändning – forskning och utveckling (Efn-rapport nr 17), som publicerades år 1985, berört elförbrukningen i hushållsapparater. Nämnden har inte kunnat registrera några direkta statliga forsknings- och utvecklingsinsatser på detta område. Utvecklingen av energisnåla hushållsapparater har hittills skett i den apparattillverkande industrins regi. Konsumentverket följer utvecklingen och låter testa apparaterna. Enligt uppgift från branschföreträdare har, sägs i rapporten, elförbrukningen i hushållsapparater för matlagning och i tvättma-

skiner sjunkit med i genomsnitt 30 % från 1975 års modeller till 1982 års modeller. För tiden fram till år 1995 förutses endast en viss ytterligare minskning. Enligt energiforskningsnämnden finns det inte behov av något direkt statligt stöd till forskning och utveckling kring eleffektiva apparater. Utvecklingen borde dock följas genom utredningar och systemstudier. Energiforskningsutredningen har inte föreslagit några särskilda åtgärder på detta område.

Utskottet har inget att invända mot regeringens beräkning av medelsbehovet för programmet Energianvändning för bebyggelse. Som anføres i propositionen bör kraftindustrin, bl.a. genom det planerade utvecklingsbolaget (se s. 22), ta ansvar för vissa åtgärder inom detta område. Utskottet godtar sålunda inte den negativa inställning till kraftföretagens deltagande i detta arbete som framförs i motion 1986/87:N134 (c). För att underlätta kärnkraftens avveckling är det nödvändigt, menar utskottet, att kraftindustrins forsknings- och utvecklingsinsatser inriktas även på frågor kring eleffektiva byggnader och effektiv elanvändning.

Beträffande utvecklingen av alternativ till direktverkande elvärme ser utskottet ingen avgörande skillnad mellan vad som anføres i propositionen och vad som anføres i motion 1986/87:N131 (fp). Sålunda sägs i propositionen, som tidigare nämnts, att forskning och utveckling som rör bl.a. frågan om konvertering från elenergi till andra energibärare för uppvärmning bör prioriteras. Utskottet delar denna uppfattning och anser att den berörda delen av motionen är i allt väsentligt tillgodosedd.

Förslaget i motion 1986/87:N132 (vpk) angående elförbrukningen i hushållsapparater bör enligt utskottets mening inte föranleda något riksdagsinitiativ. Det får förutsättas att den apparattillverkande industrin av konkurrensskäl även fortsättningsvis söker utveckla energisnålare hushållsapparater.

Det sagda innebär att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N131 (fp), 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk), alla i berörd del.

I detta avsnitt behandlar utskottet även ett yrkande i motion 1986/87:N132 (vpk) vilket avser solvärme. Motionärerna begär att ett särskilt solenergiprogram skall inrättas till vilket 30 milj. kr. per år skall anvisas. Från detta program bör stöd till prototypinstallationer av olika slag kunna lämnas. Programmet föreslås inordnas under STU:s ansvarsområde inom energiforskningen.

Till delprogrammet Solvärmeteknik inom programmet Energianvändning för bebyggelse har för innevarande budgetår anslagits preliminärt 6 milj. kr. Forskning kring solvärmesystem stöds även i viss utsträckning genom programmet Energitillförsel. Utöver stödinsatserna inom ramen för energiforskningsprogrammet kan bidrag för utveckling av solvärmetekniken lämnas från det särskilda teknikutvecklingsprogram som riksdagen beslöt om under våren 1986. Detta program är till skillnad från energiforskningsprogrammet inriktat mot sådan teknik som har nått en tekniskt-ekonomiskt överblickbar utvecklingsnivå. Som tidigare nämnts ges stödet till främst försöks-, demonstrations- och fullskaleanläggningar.

Sedan år 1984 har statliga stöd också utgått för att främja tillämpningen av redan etablerad teknik inom bl.a. detta område. Stöd till investeringar i

mindre solvärmeanläggningar har sålunda lämnats med högst 50 % av investeringskostnaden. Enligt riksdagens beslut skulle denna bidragsgivning upphöra den 31 december 1986. Strax innan årsskiftet 1986–1987 beslöt dock regeringen att 10 milj. kr. från anslaget till det särskilda teknikutvecklingsprogrammet skulle stå till förfogande för investeringsstöd till solvärmeanläggningar under början av år 1987. Motionsyrkanden om fortsatt stöd till investeringar i bl.a. solvärmeanläggningar kommer utskottet att ta upp under hösten 1987 i samband med riksdagsbehandlingen av den tidigare nämnda propositionen om energipolitiken.

Utskottet konstaterar alltså att energiforskningsprogrammet redan rymmer ett delprogram för solvärmeteknik. Några ytterligare medel till detta delprogram utöver vad som följer av vad utskottet i det föregående har anfört kan utskottet inte tillstyrka. Stöd till försöksanläggningar kan som redan nämnts lämnas från det särskilda teknikutvecklingsprogrammet. Yrkandet i motion 1986/87:N132 (vpk) avstyrks med det nu anförda.

Energitillförsel

De i propositionen (bil. 12 s. 23 f.) föreslagna insatserna inom programmet *Energitillförsel* syftar till utveckling av sådan ny teknik som kan främja omställningen av energisystemet och skapa tekniska förutsättningar för att minska miljöpåverkan från energianläggningar. Utvecklingsarbetet avses omfatta både bränslen och energiomvandlingsteknik. Enligt regeringens förslag skall arbetet i första hand inriktas mot mer grundläggande forskning och utveckling.

Programmet, med som hittills statens energiverk som ansvarigt organ, avses i fortsättningen omfatta delprogrammen Torvbränsle, Trädbränslen, Energiodling, Bränsleförädling, Ny elproduktionsteknik, Förbränningsteknik och Värmetillförsel. Det nuvarande delprogrammet Vindenergi föreslås bli inordnat i delprogrammet Ny elproduktionsteknik. Medelsbehovet för hela programmet har beräknats till 130 milj. kr. för det kommande budgetåret och till 390 milj. kr. för den treåriga programperioden.

Beträffande delprogrammet Trädbränslen anför regeringen att det är väsentligt att sambandet mellan uttag av råvaran för industriellt ändamål och uttag av trädbränslen blir belyst. Det är också angeläget att miljöfrågorna ges ökad uppmärksamhet så att inte råvaruttaget blir så stort att skogsmarken långsiktigt utarmas. Härvidlag bör arbetet samordnas med de insatser som STU bedriver inom ramen för programmet Industrins energianvändning. Vid medelsberäkningen har regeringen förutsatt att skogsindustrin ökar sina insatser inom detta område.

När det gäller arbetet med att utveckla vindenergitekniken föreslås insatser av mer grundläggande karaktär avseende bl.a. meteorologi, aerodynamik och beräkningsmodeller. Regeringen har beaktat att ett visst utvecklingsarbete bör kunna ske inom ramen för Kraftindustrins Vindkraft AB. Detta bolag bildades år 1986 efter en överenskommelse mellan regeringen och kraftindustrin. Delägare i bolaget är statens vattenfallsverk, Svenska kraftverksföreningen och Sydkraft AB. Bolaget skall på basis av erfarenheter från vindkraftverken i Maglarp i Skåne och på Näsudden på Gotland

genomföra en s.k. konceptstudie med vars hjälp huvuddragen i nästa stora vindkraftsaggregat skall konstrueras. Vidare skall bolaget låta upphandla ett medelstort aggregat i 1 MW-klassen.

I motion 1986/87:N134 (c) begärs att 414 milj. kr. skall avsättas för den kommande treårsperioden till programmet Energitillförsel, dvs. 24 milj. kr. mer än vad regeringen har föreslagit. Enligt motionärerna är det framför allt utvecklings- och introduktionsarbetet inom olika områden som behöver stöd. Det primära är inte behovet av ytterligare grundforskning. Det är särskilt väsentligt, sägs det i motionen, att stärka insatserna inom trädbränsleområdet. Utvecklingen av förgasningstekniken och andra projekt inom bränsleförädlingsområdet är också betydelsefull. Inom vindenergens område bör stödinsatserna inriktas mot byggande av prototyp- och demonstrationsanläggningar av olika utförande och storlek.

Även vänsterpartiet kommunisterna kräver att fler prototyper till vindkraftverk skall byggas och att resurser skall avsättas för detta ändamål. I sin partimotion 1986/87:N132 begär partiet att ett särskilt program för forskning om vindenergi skall tillskapas. Programmet skulle administreras av STU. Motionärerna vill att 50 milj. kr. per år skall avsättas för dessa insatser.

I samband med riksdagsbehandlingen hösten 1987 av propositionen om energipolitiken kommer även motioner om utbyggnaden av vindkraften att tas upp.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag till medelstilldelning för programmet Energitillförsel. Stöd till försöks- och demonstrationsanläggningar kan som redan nämnts lämnas från det särskilda teknikutvecklingsprogrammet.

Utskottet har inget att erinra mot att det nuvarande delprogrammet Vindenergi integreras i delprogrammet Ny elproduktionsteknik. Med instämmande i vad som anförs i propositionen anser utskottet att de fortsatta statliga forskningsinsatserna inom vindenergens område bör koncentreras mot mer grundläggande frågor. Utskottet förutsätter att utpräglat utvecklingsarbete är en fråga av intresse för det speciella utvecklingsbolaget. Upphandlingen av ett medelstort aggregat och konceptstudien kring ett större ger möjlighet att upprätthålla och utveckla den svenska industriella kompetensen på vindkraftsområdet.

Av det sagda följer att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk), båda i berörd del.

Energiforskningsnämnden m.m.

Energiforskningsnämnden, som inrättades år 1982, har inom det nuvarande energiforskningsprogrammet ansvar dels för delprogrammet Teknikbevakning inom programmet Energitillförsel, dels för delprogrammen Ny kärnteknik och Allmänna energisystemstudier inom programmet Övrig långsiktig forskning och grundforskning. Vidare genomför nämnden löpande utvärderingar av olika frågor med anknytning till energiforskning. Även annan utredningsverksamhet bedrivs. Det ankommer också på energiforskningsnämnden att handha vissa statistik- och informationsfrågor samt viss samordningsverksamhet inom energiforskningsområdet. Nämnden leds av

en styrelse som utses av regeringen. Ordförande är för närvarande generaldirektören för statens kärnkraftinspektion Olof Hörmander.

I samband med att riksdagen förelades förslag (prop. 1983/84:107) om det nu gällande energiforskningsprogrammet föreslog regeringen att energiforskningsnämnden skulle upphöra som särskild myndighet och uppgå i statens energiverk. Det skäl som angavs var att den stora betydelse som nämndens verksamhet har för såväl planering av forskning och utveckling som övergripande energipolitisk planering motiverade en starkare anknytning till den centrala energipolitiska myndigheten. Vidare anfördes att ett samgående skulle stärka de långsiktiga funktionerna inom statens energiverk liksom verkets övergripande roll inom energisektorn.

På förslag av näringsutskottet (NU 1983/84:45) avvisades förslaget. Utskottet fann det angeläget med en fristående utvärdering av det statliga stödet till forskning och utveckling på energiområdet. Så länge som energiforskningen i betydande omfattning finansieras i särskild ordning borde, menade utskottet, energiforskningsnämnden kvarstå som en självständig myndighet. Utskottet ansåg vidare att det kunde vara motiverat att nämndens organisation och ställning prövades i samband med den utredning om den framtida statliga energiforskningen som utskottet hade hemställt om.

Energiforskningsutredningen har i sitt betänkande förordat att nämnden skall kvarstå som fristående myndighet så länge som det finns ett energipolitiskt behov av en samlad överblick och en övergripande styrning av statens stöd till energirelaterad forskning och utveckling. Enligt utredningen bör nämnden inte ansvara för stöd till teknisk eller naturvetenskaplig forskning utöver vad som ingår i programmet Allmänna energisystemstudier. Nämndens styrelse bör ledas av generaldirektören för statens energiverk. Därmed skulle, påpekar utredningen, energiforskningsnämnden få en starkare anknytning till den centrala energipolitiska myndigheten, vilket regeringen tidigare har förordat. I styrelsen för nämnden borde även en företrädare för regeringskansliet ingå. Det är visserligen ovanligt med regeringsföreträdare i myndighetsstyrelser men, anför utredningen, det är i detta fall motiverat med hänsyn till behovet av övergripande information, överblick och samordning. Utredningen anser också att ett utvärderingsråd bör knytas till nämnden i syfte att förbättra dess kontakter med berörda myndigheter.

Regeringen delar inte utredningens uppfattning att energiforskningsnämnden bör ges ett ansvar för övergripande styrning av statens stöd till energiforskningen. Nämnden bör, sägs det i propositionen (bil. 12 s. 45), ha en stödjande funktion. Förutom ansvaret för programmet Allmänna energisystemstudier bör nämndens huvudsakliga arbetsuppgifter vara att genomföra vissa övergripande utvärderingar och utredningar samt handha statistik- och informationsfrågor. Delprogrammet Ny kärnteknik bör enligt regeringen utgå ur energiforskningsprogrammet (se vidare avsnittet om Studsvik Energiteknik AB, s. 36 f.). Teknikbevakningsansvaret föreslås bli överfört till i första hand statens energiverk. Även övriga berörda myndigheter bör, anser regeringen, översiktligt bedriva mer långsiktig teknikavspaning inom sina ansvarsområden. Något separat delprogram för teknikbevakning föreslås inte. Dock bör statens energiverk och andra berörda myndigheter separat redovisa de insatser som görs inom detta område. Härigenom kan en mer

samlad bild av dessa frågor ges. Regeringen instämmer i att ett särskilt utvärderingsråd bör bildas och knytas till energiforskningsnämnden. Beträffande sammansättningen av nämndens styrelse påpekas att det ankommer på regeringen att utse ordförande och övriga styrelseledamöter.

Förslagen i propositionen angående energiforskningsnämnden möter kritik från de borgerliga partierna. Regeringen bör åter låta utreda nämndens ställning, anför i moderata samlingspartiets partimotion 1986/87:Ub5. Utgångspunkten för motionärernas begäran torde vara deras, här tidigare behandlade, förslag till omorganisation av energiforskningen. I avvaktan på utredningens resultat bör regeringen, sägs det i motionen, tillsätta en ordförande i energiforskningsnämnden som står obunden i förhållande till de myndigheter som för närvarande handhar energiforskningsärenden.

Även i motion 1986/87:N131 (fp) redovisas en avvisande inställning till energiforskningsutredningens förslag att generaldirektören för statens energiverk skall utses till nämndens ordförande. Energiforskningsnämnden borde ges en fristående ställning. Vidare kräver motionärerna att energiforskningsnämnden skall bibehålla teknikbevakningsansvaret. I annat fall finns det, menar de, risk för att det erforderliga långsiktiga perspektivet i denna fråga försvinner. Om regeringens förslag genomförs skulle det även bli svårare att upprätthålla kompetensen inom nämnden, som enligt motionärerna har genomfört programmet på ett utmärkt sätt.

Energiforskningsnämnden bör kvarstå som en självständig myndighet med ett ansvar även för styrningen av statens stöd till långsiktig energiforskning, anför i motion 1986/87:N134 (c). Det är en fördel om det finns olika bedömare av vilken inriktning och omfattning som energiforskningen skall ha. Teknikbevakningsfunktionen bör därför inte överföras till statens energiverk, anser motionärerna.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till regeringens förslag angående energiforskningsnämndens fortsatta verksamhet. Nämnden bör sålunda inte ansvara för stöd till teknisk eller naturvetenskaplig forskning utöver vad som ingår i programmet Allmänna energisystemstudier. Utskottet finner det ändamålsenligt att huvuddelen av teknikbevakningsfunktionen överförs till statens energiverk och där inordnas i programmet Energitillförsel. Denna integrering är värdefull inför övervägandena om energisystemets framtida inriktning.

Som tidigare nämnts är det regeringen som har att utse energiforskningsnämndens styrelse, inkl. dess ordförande. Mot bakgrund av nämndens utvärderande funktion utgår utskottet från att regeringen, när en förändring av ordförandeskapet blir aktuell, till ordförande utser en person som intar en oberoende ställning i förhållande till de myndigheter som handhar energiforskningsfrågor.

Med hänvisning till det anförda avstyrks här behandlade motioner, alla i berörd del.

För energiforskningsnämndens förvaltningskostnader m.m. och till en reserv för senare fördelning har regeringen beräknat ett totalt medelsbehov om 73,7 milj. kr. för den treåriga programperioden. För det första budgetåret har 24 milj. kr. avsatts.

I motion 1986/87:N134 (c) redovisas ett något högre medelsbehov; 78 milj. kr. resp. 25 milj. kr.

NU 1986/87:33

Utskottet har inget att erinra mot den av regeringen förordade medelstilldelningen och avstyrker motionen i aktuell del.

Integrerade energiforskningsinsatser

Inledning

Som tidigare nämnts föreslår regeringen att insatser motsvarande ca 15 % av det föreslagna energiforskningsstödet skall integreras med berörda myndigheters ordinarie anslag. Det gäller bidrag till energirelaterad forskning och utveckling inom transportområdet, fusionsenergiforskning, bioenergiforskning och solmätningar. I det föregående (s. 14) har regeringens förslag om överföring av medel till STU:s basanslag för vissa forskningsinsatser inom det förstnämnda området behandlats. Medel för övriga ändamål har beräknats i de förslag till myndighetsanslag som redovisas i kommunikationsdepartementets (bil. 5), utbildningsdepartementets (bil. 6) och jordbruksdepartementets (bil. 7) delar av propositionen. Dessa anslag behandlas av trafikutskottet (TU 1986/87:27), utbildningsutskottet (UbU 1986/87:26) och jordbruksutskottet (JoU 1986/87:19). Förutom de nu nämnda insatserna föreslås i propositionen att den grundläggande energirelaterade forskningen vid Studsvik Energiteknik AB skall inordnas i bolagets övriga verksamhet. Anslaget till Studsvik tas upp i det följande. Där behandlas också motioner angående fusionsenergi- och bioenergiforskning. Övriga förslag i den nu aktuella delen av propositionen har inte föranlett några motionssynpunkter.

Fusionsenergiforskning

Riksdagen godkände år 1976 (prop. 1975/76:86, NU 1975/76:29 rskr. 1975/76:172) ett avtal mellan Sverige och europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) om samarbete inom området för styrd termonukleär fusion och plasmafysik. Genom avtalet anslöts den svenska forskningen inom området fusionsenergi till det gemensamma europeiska forskningsprogram som bedrivs av Euratom. Även Schweiz deltar i detta samarbete.

För närvarande organiseras och finansieras det svenska fusionsprogrammet enligt följande. Utrikesdepartementets handelsavdelning deltar i de övergripande kontakterna i samarbetet med EG. Medel för Sveriges avgifter till Euratom anvisas över ett anslag inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. För innevarande budgetår har 42 milj. kr. anslagits för detta ändamål. Anslaget belastar inte ramen för energiforskningsprogrammet. Energiforskningsnämnden administrerar medelsflödet till och från EG, samordnar deltagandet i EG:s program och svarar för finansieringen av det svenska fusionsforskningsarbetet. Kostnaden för den inhemska verksamheten uppgår till ca 20 milj. kr. per år, som till lika delar bestrids av medel från energiforskningsprogrammet, från ett anslag till naturvetenskapliga forskningsrådet samt genom återbetalningar från Euratom.

Enligt energiforskningsutredningen bör naturvetenskapliga forskningsrå-

det åläggas hela ansvaret för verksamheten. Som skäl anförs bl.a. att rådet redan nu har ansvar för grundläggande fysikforskning inkluderande plasmafysik. Det finns inte heller, menar utredningen, något starkt samband mellan fusionsforskning och annan energiforskning som kan motivera ett annat ställningstagande.

Regeringen instämmer i utredningens uppfattning att fusionsforskningen har en sådan karaktär av grundforskning att ansvaret för den i sin helhet bör överföras till naturvetenskapliga forskningsrådet. Mot den bakgrunden föreslås att anslagen för verksamheten i fortsättningen skall beräknas under utbildningsdepartementets huvudtitel. I dess del av propositionen föreslås under anslagsposten Europeisk forskningssamverkan att 45 milj. kr. skall anslås för budgetåret 1987/88 för de svenska avgifterna till Euratom.

I motion 1986/87:N134 (c) framförs kritik mot det svenska fusionsforskningssamarbetet med EG. Enligt motionärerna bör Sverige inte medverka i internationellt forskningssamarbete som rör områden – t.ex. kärnkraften – som inte har framtiden för sig. Motionärerna erinrar om att representanter för centern i en annan motion har begärt att riksdagen skall avslå regeringens förslag om att medel skall anvisas för fusionsforskningssamarbetet med EG.

Utbildningsutskottet har nyligen (UbU 1986/87:26) tillstyrkt regeringens förslag om medel för Sveriges avgifter till Euratom. Härvid har utbildningsutskottet hänvisat till vad utrikesutskottet anförde våren 1986 då motsvarande medel för budgetåret 1986/87 behandlades. Utrikesutskottet (UU 1985/86:16) ansåg det vara värdefullt för Sverige att ha möjlighet att delta i det europeiska fusionssamarbetet. Dessutom framhölls betydelsen för landets allmänna relationer med EG av att Sverige uppfattas som en seriös och tillförlitlig partner för långsiktigt samarbete i forskningsfrågor.

Centerns och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utbildningsutskottet har yrkat avslag på regeringens förslag (UbU 1986/87:26 res. 81). De anser att det svenska deltagandet i det europeiska fusionsforskningssamarbetet kan minska trovärdigheten i riksdagsbeslutet att kärnkraften skall avvecklas. Samarbetet kan därigenom få till följd att den satsning på energibesparande åtgärder och på alternativa energikällor som kärnkraftsavvecklingen förutsätter fördröjs.

Det saknas anledning att ta upp frågan om fusionsforskningssamarbetet med EG även i näringsutskottet. Utskottet hänvisar till utbildningsutskottets behandling. Motion 1986/87:N134 (c) i nu aktuell del bör alltså inte föranleda någon ytterligare åtgärd.

Medel för det inhemska fusionsforskningsarbetet skall enligt regeringens förslag anvisas under anslagsposten Naturvetenskapliga forskningsrådet m.m. För det kommande budgetåret begär regeringen att 16,2 milj. kr. skall anslås för detta ändamål. Det avses att av detta belopp 10 milj. kr. skall överföras från energiforskningsprogrammet. Totalt för den treåriga programperioden har regeringen beräknat att 28,3 milj. kr. skall avräknas från energiforskningsramen. Utbildningsutskottet har i nyssnämnda betänkande tillstyrkt regeringens förslag till anslag till naturvetenskapliga forskningsrådet.

I motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk) yrkas avslag på regeringens förslag om att medel från energiforskningsprogrammet skall avsättas till den svenska fusionsforskningen. Resurserna bör i stället

användas för forskningsinsatser kring energihushållning i byggnader, vind-energi och träddränslen, anförs i förstnämnda motion.

Ett liknande motionsyrkande (vpk) avslogs av riksdagen i samband med beslutet om det nuvarande energiforskningsprogrammet. Näringsutskottet (NU 1983/84:45) ansåg att fusionsforskningen representerade en grundforskningsinsats som borde fortsätta. Mot utskottets uppfattning reserverade sig centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet.

Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att nu inta någon annan ståndpunkt i denna fråga. De aktuella yrkandena i motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk) avstyrks därför.

Studsvik Energiteknik AB

Studsvik Energiteknik AB (tidigare AB Atomenergi) byggdes upp under utvecklingen av det svenska kärnkraftsprogrammet. Bolaget är för närvarande ett mångsidigt högteknologiföretag inom energisektorn. I enlighet med statsmakternas intentioner har företaget under en följd av år engagerat sig i projekt utanför kärnenergiområdet, främst inom områdena kolteknik, förbränningsteknik och förgasningsteknik. Tillsammans med dotterbolag sysselsätter Studsvik Energiteknik för närvarande ca 1 000 anställda. Verksamheten var tidigare helt anslagsfinansierad men har i ökad utsträckning kommit att bekostas med intäkter från uppdrag.

Företagets resultat har under de senaste åren successivt försämrats. För det förlängda räkenskapsåret 1 juli 1984 – 31 december 1985 redovisar koncernen ett underskott – mätt som resultat efter finansiella intäkter och kostnader – med drygt 20 milj. kr. Omsättningen för perioden uppgick till ca 721 milj. kr. Förlusten i verksamheten förklaras enligt Studsvik Energiteknik dels av att bolagets R2-reaktor avställdes i åtta månader för byte av reaktortank, dels av att orderingången har vikit inom områden som tidigare har varit starkt expansiva. Företagets resultat för år 1986 har ännu inte publicerats. I juni 1986 varslade bolaget ca 200 personer om uppsägning. Av dessa har ca 40 personer sagts upp, medan ca 115 personer har slutat sin anställning vid företaget frivilligt. För resterande ca 45 personer görs för närvarande insatser för att hitta alternativ sysselsättning.

I budgetpropositionen meddelar (prop. 1986/87:100 bil. 16 s. 86) föredraganden – statsrådet Birgitta Dahl – att hon har erfårit att Studsvik Energiteknik under hösten 1986 har vidtagit vissa åtgärder för att förbättra den ekonomiska situationen. Hon utgår från att styrelsen och företagsledningen löpande anpassar bolagets resurser och kostnader till den faktiska efterfrågan på dess tjänster. Statsrådet vill inte nu föreslå några genomgripande ändringar av gällande finansieringsförhållanden och verksamhetsinriktning för företaget.

Regeringen bör låta tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag om nödvändiga åtgärder för en sanering av Studsvik Energiteknik, anförs i motion 1986/87:N517 (m) från allmänna motionstiden. Det är otillfredsställande för personalen att leva i ovisshet om företagets framtid.

Utskottet kan inte biträda motionärernas förslag om en utredning angående verksamheten vid Studsvik Energiteknik. Det får förutsättas,

menar utskottet, att bolaget under styrelsens överinseende vidtar de mått och steg som erfordras för att säkerställa företagets fortlevnad. Motion 1986/87:N517 (m) avstyrks sålunda.

I budgetpropositionen (bil. 16 punkt C 12) föreslås ett reservationsanslag om 41,6 milj. kr. för bolagets verksamhet under det kommande budgetåret. Anslaget fördelar sig på dels ett driftsbidrag om sammanlagt 22,6 milj. kr. för R2-reaktorn och Studsviks bibliotek, dels ett belopp av 19 milj. kr. för egen och branschrelaterad forskning. Utskottet tillstyrker förslaget.

Studsvik Energiteknik erhåller anslagsmedel även från det nuvarande energiforskningsprogrammet. Stöd utgår inom ramen för programmet Övrig långsiktig forskning och grundforskning dels genom ett direktanslag, dels via delprogrammet Ny kärnteknik som för närvarande administreras av energiforskningsnämnden. Huvuddelen av anvisade resurser för detta delprogram anslås till Studsvik Energiteknik.

Regeringen förordar, som tidigare nämnts, att delprogrammet Ny kärnteknik skall utgå ur energiforskningsprogrammet. Eftersom kärnkraften skall avvecklas i enlighet med riksdagens beslut behövs, sägs det i propositionen (bil. 12 s. 40), generellt sett inga insatser inom detta område annat än de som är motiverade från säkerhetssynpunkt.

Det fortsatta energiforskningsbidraget till Studsvik Energiteknik föreslås bli integrerat med det tidigare redovisade basanslaget till företaget. Regeringen har beräknat att 32 milj. kr. skall avsättas för stöd till energiforskningsinsatser vid bolaget under den kommande treårsperioden. För budgetåret 1987/88 föreslås att riksdagen till företaget skall anvisa 11 milj. kr. utöver de medel som har begärts i budgetpropositionen.

För styrning och uppföljning av företagets fortsatta verksamhet inom kärnenergiområdet har energiforskningsutredningen föreslagit att en referensgrupp med företrädare från regeringskansliet, statens kärnkraftinspektion och försvarets forskningsanstalt skall tillsättas. I propositionen anför föredraganden att det kan vara lämpligt att till ordförande i gruppen utses en från företaget oberoende person. Hon avser att senare återkomma till regeringen med förslag angående en sådan referensgrupp.

Bidrag från energiforskningsprogrammet bör anvisas till Studsvik Energiteknik endast om det skapas garantier för att medlen inte används för forskning om ny kärnteknik, anför i motion 1986/87:N134 (c). Med den konstruktion för den fortsatta stödgivningen till företaget som skisseras i propositionen finns det, menar motionärerna, risk för att forskningen ändå får denna inriktning. Under förutsättning att den begärda garantin ges föreslår de att 5 milj. kr. skall anslås i energiforskningsstöd till företaget för budgetåret 1987/88. För den kommande treårsperioden borde 18 milj. kr. avsättas för detta ändamål.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till energiforskningsstöd till Studsvik Energiteknik. Utskottet delar inte den oro beträffande forskningens inriktning som framförs i motion 1986/87:N134 (c). Genom att den tilltänkta referensgruppen tillsätts kommer tillräckliga garantier att skapas för att anvisade medel används på ett sätt som främjar de ändamål de är avsedda för. Motionen avstyrks sålunda i nu aktuell del. Här behandlad del av

propositionen ger inte anledning till någon ytterligare kommentar från utskottets sida. NU 1986/87:33

Av det sagda följer att riksdagen som bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik för budgetåret 1987/88 bör anvisa totalt – inkl. det tidigare tillstyrkta basanslaget – 52,6 milj. kr.

Bioenergiforskning

Regeringen föreslår i propositionen (bil. 12 s. 42) att medel skall avsättas från energiforskningsprogrammet för mer grundläggande forskning och utveckling inom bioenergiområdet. Enligt förslaget skall 12 milj. kr. under den kommande treårsperioden och 4 milj. kr. för det kommande budgetåret överföras till Sveriges lantbruksuniversitet och där integreras i dess huvudanslag.

Medlen avses bl.a. finansiera två professorstjänster som föreslås bli inrättade vid universitetet. Det gäller dels en tjänst för professor i skogsbrukets energisystem, dels en tjänst för professor i intensivodling av skogsträd, särskilt för energiändamål. Enligt regeringen bör utvecklingskostnader inom sådana områden som närmar sig kommersiell introduktion i ökad utsträckning bekostas av företag eller gemensamt finansierade forskningsorgan. Föredragande statsrådet konstaterar att lantbrukskooperationens intresse för att finansiellt medverka i forsknings- och utvecklingsarbete rörande biobränsle har ökat.

Det är tillfredsställande om lantbruket kan medverka i finansieringen av forskningen kring biobränslen, sägs i motion 1986/87:N134 (c). Detta får dock inte leda till en ny ekonomisk belastning på denna näringsgren, menar motionärerna och föreslår ett riksdagsuttalande i den riktningen.

Mot bakgrund av rådande överskottsproduktion inom jordbruket torde det enligt utskottets mening ligga i lantbrukets eget intresse att ekonomiskt understödja de nu diskuterade forskningsinsatserna. Motion 1986/87:N134 (c) bör i här berörd del inte föranleda något riksdagsinitiativ. Yrkandet avstyrks alltså.

Anslag till energiforskningen

Som tidigare nämnts föreslår regeringen att riksdagen skall avsätta ca 882 milj. kr. för energiforskningens huvudprogram för budgetåren 1987/88–1989/90. För budgetåret 1987/88 föreslås riksdagen anslå 293,6 milj. kr. I motionerna 1986/87:Ub5 (m) och 1986/87:N134 (c) har som tidigare redovisats föreslagits andra belopp; i den förstnämnda föreslås riksdagen anvisa medel endast för budgetåret 1987/88. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:N132 har inte något förslag till total medelsram för energiforskningsprogrammet lämnats. Partiet har dock krävt utökade anslag för enskilda ändamål.

I det föregående har utskottet i samband med behandlingen av riktlinjerna för resp. program inom energiforskningsprogrammet diskuterat medelsbehovet med utgångspunkt i regeringens beräkning och motionärernas förslag. Utskottet föreslår nu att riksdagen bifaller regeringens begäran om medels-

ram för den treåriga programperioden och anslag för budgetåret 1987/88. I den mån riksdagens bifall till motionsyrkanden som har behandlats under resp. program medför krav på ytterligare medel under budgetåret 1987/88 torde det få ankomma på regeringen att föreslå att dessa skall anvisas på tilläggsbudget. För den händelse riksdagens beslut innebär att mindre belopp skall stå till förfogande än vad regeringen har föreslagit får det i stället ankomma på regeringen att hålla inne överskjutande medel. Riksdagen bör genom ett uttalande ansluta sig till vad utskottet här har anfört.

Alltsedan energiforskningsprogrammen startades har regeringen haft bemyndigande av riksdagen att i samband med stöd till energiforskning göra åtaganden även för flera år efter det aktuella budgetåret och efter det beslutade treårsprogrammets slut. Sådana bemyndiganden har lämnats för att möjliggöra kontinuitet och långsiktighet i forsknings- och utvecklingsverksamheten. Regeringen beräknar i propositionen behovet härav till 150 milj. kr. för åtaganden avseende budgetåret 1988/89, 100 milj. kr. för budgetåret 1989/90, 50 milj. kr. för budgetåret 1990/91 och 10 milj. kr. för budgetåret 1991/92. I propositionen föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att under nästa budgetår ikläda staten ekonomiska förpliktelser som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden enligt vad nu nämnts.

Moderata samlingspartiet vill ha dessa bemyndiganden reducerade. I motion 1986/87:Ub5 föreslås riksdagen fastställa ramarna för resp. budgetår till resp. 100 milj. kr., 50 milj. kr., 25 milj. kr. och 5 milj. kr.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen och avstyrker sålunda motionen i berörd del.

Alternativa drivmedel

I det följande behandlas åtta motionsyrkanden från allmänna motionstiden om alternativa drivmedel. Huvuddelen av förslagen gäller etanolproduktion och då framför allt lokaliseringen av en fullskaleanläggning för tillverkning av etanol.

Riksdagen beslöt år 1983 om en plan för introduktion av alternativa drivmedel (prop. 1982/83:100 bil. 14, NU 1982/83:33, rskr. 1982/83:280). Enligt planen skall de statliga insatserna främst inriktas på att utveckla användningen av ett bränsle som består av nästan enbart motoralkoholer. Målet för insatserna är att ge närmare underlag för ett beslut i slutet av 1980-talet om introduktion av ett rent alkoholbränsle som drivmedel i större skala. Det anges vidare i planen att låginblandning kan vara ett sätt att påbörja introduktionen av motoralkoholer. I augusti 1986 avlämnade statens energiverk en lägesrapport rörande planen (Motoralkoholer i Sverige, 1986:7).

För att förutsättningarna för produktion av etanol ur jordbruksprodukter skall klarläggas har regeringen tidigare beslutat om stöd till en anläggning för framställning av etanol i Lidköping (det s.k. Skaraborgsprojektet). Anläggningen, som togs i drift år 1983, har en produktionskapacitet av 6 600 m³ etanol per år. Vid anläggningen produceras även foderprodukter, kolsyra och stärkelse för tekniska ändamål. Råvaran är i första hand spannmål. Efter en del inledande tekniska problem anses nu tillverkningen fungera på avsett

vis. I anslutning till detta projekt har en försöksverksamhet med låginblandning (4 %) av etanol i bensen pågått i Stockholmsområdet. Verksamheten har bedrivits i samarbete med OK Petroleum AB.

Inom Stiftelsen Svensk etanolutveckling, som bildades år 1984, pågår utvecklingsarbete rörande etanolframställning baserad på såväl spannmål som skogsråvaror. Stiftelsens grundare är Berol Kemi AB, Mo och Domsjö AB, AB Nobel Chematur, länsstyrelsen i Västernorrlands län och Örn-sköldsviks Industristiftelse. År 1985 inträdde också Beroxo AB och Svenska lantmännens riksförbund som huvudmän. Överstyrelsen för civil beredskap är stödjande medlem. En storskalig tillverkning av etanol ur skogsråvaror skulle kunna bli aktuell genom integrering med moderna massfabriker. Därvid skulle massfabrikernas tillgång på billig värmeenergi kunna utnyttjas.

Efter beslut av regeringen i mars 1985 tillkallades en kommitté med parlamentarisk sammansättning för att klarlägga förutsättningarna för att öka försörjningstryggheten och minska oljeberoendet inom transportsektorn genom ökad användning av alternativa drivmedel. Kommittén, som antog namnet motoralkoholkommittén, redovisade i december 1986 resultatet av sitt arbete i betänkandet (SOU 1986:51) Alkoholer som motorbränsle.

Enligt kommittén saknas förutsättningar för att nu besluta om en allmän introduktion av alternativa drivmedel. Kommittén föreslår att en försöksverksamhet med användning av rent etanolbränsle i dieselfordon skall inledas.

Låginblandning av inhemskt producerad etanol är enligt kommittén varken samhällsekonomiskt eller företagsekonomiskt motiverad med den nuvarande nivån på oljepriserna. Betydande statliga åtgärder behöver vidtas för att en låginblandning skulle bli ekonomiskt intressant. Med hänsyn bl.a. till de samhällsekonomiska och statsfinansiella kostnaderna avvisar kommittén förslag om att etanolen skall skattebefrias. Enligt kommittén kan frågan om statliga åtgärder för att främja en introduktion av motoralkoholer övervägas på nytt om förutsättningarna ändras, t.ex. genom kraftigt höjda bensinpriser. Ett nytt beslutsunderlag bör, anser kommittén, tas fram till slutet av 1980-talet.

I en reservation av centerns och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i kommittén hävdas att en första fullskaleanläggning för tillverkning av etanol är samhällsekonomiskt lönsam och från beredskapssynpunkt väl motiverad. De föreslår bl.a. att staten redan nu skall vidta åtgärder som möjliggör uppförandet av en sådan anläggning.

Regeringen beviljade i oktober 1986 Stiftelsen Svensk etanolutveckling ett bidrag om högst 10 mil. kr. för att närmare klarlägga förutsättningarna för att uppföra en fullskaleanläggning för etanolproduktion baserad på spannmål och andra jordbruksprodukter. En slutredovisning av arbetet skall göras senast vid halvårsskiftet 1987.

Inom ramen för energiforskningsprogrammet bedrivs projekt i syfte att studera möjligheterna att utnyttja alkohol som drivmedel. Sålunda stöds exempelvis utvecklingen av motorer för ren alkoholdrift. Det görs också för närvarande konkreta försök med användning av rent alkoholbränsle i ett antal testbilar av olika märken.

Insatser beträffande alternativa drivmedel görs inom ramen för delprogrammet Bränsleförädling, som ingår i programmet Energitillförsel. Dessa insatser bör enligt regeringen inriktas mot etanol producerad ur cellulosahaltiga råvaror. Miljö- och energiministern anför i propositionen om forskning (bil. 12 s. 38) att en samlad bild av vilka åtgärder som erfordras inom detta område kan fås först sedan Stiftelsen Svensk etanolutveckling har redovisat sitt pågående arbete och regeringen har tagit ställning till motoralkoholkommitténs förslag.

I fyra motioner framställs förslag om lokalisering av en fullskaleanläggning för etanoltillverkning. Motion 1986/87:N503 (c) går ut på att en anläggning skall förläggas till Lidköping. Härvid hänvisas till den försöksanläggning som redan finns där. I de tre övriga motionerna – 1986/87:N545 (fp), 1986/87:N396 (c) och 1986/87:N546 (c) – pläderas för en etablering i Östergötlands län. Som skäl för denna lokalisering anföras bl.a. tillgången i länet på råvara för etanoltillverkning. I de två sistnämnda motionerna har kravet preciserats till att gälla Skänninge i Mjölby kommun.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1986/87:N506 begärs – utan förslag till lokalisering – att riksdagen hos regeringen skall hemställa om att en fullskaleanläggning för etanoltillverkning skall komma till stånd. Det är inte minst av beredskapsskäl beklagligt att en sådan fabrik ännu inte har uppförts, menar motionärerna. Även i motion 1986/87:N551 (c) anföras – dock utan yrkande – att etanolproduktion i full skala bör inledas.

Med hänsyn till pågående utredningsarbete och regeringens beredning av motoralkoholkommitténs förslag finner utskottet att det inte är motiverat med något riksdagsinitiativ i fråga om etanoltillverkning. Detta har utskottet också nyligen framhållit i ett yttrande (NU 1986/87:4 y) till försvarsutskottet angående totalförsvarets fortsatta utveckling. Vidare anser utskottet att det inte är en uppgift för riksdagen att uttala sig för lokaliseringen av en etanolfabrik till någon viss ort. Med det sagda avstyrks här behandlade motionsyrkanden.

I samband med projekteringen av en fullskaleanläggning för etanolproduktion bör även användningen av biprodukterna, främst stärkelse och protein, analyseras med sikte på att få bästa möjliga totalekonomi, uttalas i motion 1986/87:N547 (c). Den bästa delen av proteinet – gluten – är, sägs det, ett högvärdigt livsmedel som kan utnyttjas bl.a. för att höja vetemjölets proteinhalt. Gluten har dock även andra användningsområden, t.ex. som betongförbättringsmedel. En inblandning av gluten vid betongtillverkning höjer betongens motståndskraft mot frost och andra väderpåkänningar. I motionen yrkas att riksdagen skall begära att regeringen låter analysera lämpligheten av att använda gluten som betongförbättringsmedel.

Motoralkoholkommittén har i sin analys av etanoltillverkningen beaktat intäkterna från de biprodukter som uppkommer vid framställningen av etanol. Marknaden för proteinfodermedel och stärkelse har särskilt studerats. Uppmärksamhet har också ägnats åt beredskapssituationen för etanol. Möjligheterna att använda gluten som betongförbättringsmedel har något berörts i kommitténs underlagsrapport (Ds I 1986:12) Motoralkoholer – råvaror, biprodukter, miljö och ekonomi.

Utskottet ser inte något behov av en ytterligare utredning i denna fråga. Motionen avstyrks därför.

Riksdagen bör hos regeringen hemställa om förslag till åtgärder som garanterar en fortsatt och utökad användning av gas som drivmedel, anför i motion 1986/87:N506 (vpk). Det vore beklagligt, heter det, om detta drivmedel nu skulle försvinna från den svenska marknaden. Genom den ökande importen av naturgas kommer förutsättningarna för användning av motorgas att förbättras, menar motionärerna.

Miljö- och energiminister Birgitta Dahl besvarade den 3 mars 1987 en interpellation (1986/87:159) av Göran Eriksson (m) om regeringen avsåg att vidta åtgärder för att bl.a. öka användningen av motorgas. Statsrådet erinrade om att motorgasen har en förmånligare beskattning än bensin. Eftersom blyfri bensin i kombination med katalytisk avgasrening är ett från miljösynpunkt bättre alternativ än normal motorgasdrift ansåg hon att det inte fanns skäl att skattevägen ytterligare stimulera användningen av motorgas. Statsrådet anförde vidare att branschen måste ta sitt ansvar för att tillhandahålla motorgas till rimliga priser åt dem som redan har installerat utrustning för motorgasdrift. Härvid konstaterade hon att den tidigare skillnaden i pris exkl. skatt mellan motorgas och bensin till motorgasens fördel nu har upphört.

Enligt utskottets mening bör motorgasen ses snarare som ett komplement än som ett alternativ till övriga drivmedel. Med hänsyn till motorgasens miljöfördelar bör den beskattas lindrigare än blyad bensin. Som redovisats är så redan fallet.

Utskottet anser inte att det nu är befogat med några ytterligare åtgärder från statens sida för att stimulera användningen av motorgas. Att oljebranschen under senare tid har försämrat motorgasens pris i förhållande till bensinpriset kan inte motivera att beskattningen av motorgas görs ännu mer förmånlig. Med det sagda avstyrks motion 1986/87:N506 i ifrågavarande del.

Avslutningsvis behandlas i detta avsnitt ett yrkande i motion 1986/87:N534 (c) om ett riksdagsuttalande angående forskningen om alternativa bränslen. Enligt motionären bör framför allt den forskning prioriteras som syftar till att vanligtvis dieseldrivna fordon skall anpassas till ren alkoholdrift. En sådan anpassning är värdefull från både miljö- och försörjningssynpunkt. Motionären anför att oljeväxtolja kan vara ett alternativ som råvara till dieselbränsle. Därför föreslås i motionen att växtförädlingen ges erforderliga resurser för att utveckla optimalt lämpliga växter för dieselbränsle och att en utredning snarast verkställs om lämpliga anläggningar för framställning av sådant bränsle.

Som tidigare nämnts har motoralkoholkommittén föreslagit att en försöksverksamhet med användning av rent etanolbränsle i dieselfordon skall inledas. Försöket bör enligt kommittén i en första etapp pågå i tre år och omfatta samtliga tätortsbussar i en medelstor stad. Staten skall enligt kommitténs förslag svara för en del av försöksverksamhetens kostnader.

Med hänvisning till regeringens beredning av motoralkoholkommitténs förslag avstyrks det nu aktuella motionsyrkandet.

Utskottet behandlar slutligen två motioner från allmänna motionstiden där det föreslås etablering av regionala centra för energiteknisk utveckling. I motion 1986/87:N512 (vpk) begärs att riksdagen hos regeringen skall hemställa om förslag till åtgärder för att utveckla norra delen av Uppsala län och angränsande regioner till ett försöks- och utvecklingsområde för energi- och miljöteknik. Ett motsvarande krav men med inriktning på Örebro län framställs i motion 1986/87:N516 (c). Detta län bör enligt motionären bli försökslän vad gäller forskning och utveckling kring förnybara energikällor.

Våren 1986 behandlade utskottet två liknande motionsyrkanden. Förslagen gällde då etablering av ett utvecklingscentrum för energi i Kalmar län och ett centrum för fastbränsleteknik i Ljusdals–Hudiksvalls-regionen. På hemställan av utskottet (NU 1985/86:17) avslogs motionerna. Utskottet ansåg det närmast vara en angelägenhet för resp. lokala intressenter att ta de initiativ som erfordrades för att förslagen skulle bli prövade.

Utskottet är av samma uppfattning nu och avstyrker därför de två motionerna.

Hemställan

Utskottet hemställer

Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling

1. beträffande *uropeiskt forskningssamarbete*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub79 yrkande 2 och motion 1986/87:N355 yrkande 4,
2. beträffande *tekniskt forskningsråd*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub5 yrkande 39 i ifrågavarande del,
3. beträffande *STU:s insatser för de små och medelstora företagen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N143 yrkande 7 i ifrågavarande del,
4. beträffande *nytt programförslag för STU*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N133 yrkande 2,
5. beträffande *medel för teknisk forskning och utveckling*
att riksdagen
 - a) med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 moment 1 och med avslag på motion 1986/87:N133 yrkande 3 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90 1 599 000 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1987/88 får användas för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling,
 - b) med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 moment 2 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1987/88, i enlighet med vad som anges i propositionen, ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till teknisk forskning och utvecklingsarbete m.m. som, inberäknat löpande avtal och beslut, innebär

åtaganden om högst 255 000 000 kr. under budgetåret 1990/91 och högst 220 000 000 kr. under budgetåret 1991/92, NU 1986/87:33

c) med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 moment 3 och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkande 39 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N133 yrkande 1 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 726 800 000 kr..

6. beträffande *medel i övrigt till STU*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 2 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 75 971 000 kr..

b) med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 i ifrågavarande del (Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling) godkänner vad som i propositionen anförs om att reservationsanslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning skall upphöra med utgången av budgetåret 1986/87,

7. beträffande *miljöteknisk forskning och utveckling*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo138 yrkande 8 .

8. beträffande *resursbevarande teknik*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N388,

9. beträffande *optiska datorsystem*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N351,

10. beträffande *ångdrivsystem för bilar*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N389,

11. beträffande *finansiering av kollektiv forskning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub5 yrkande 40,

12. beträffande *omlokalisering av Svenska livsmedelsinstitutet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N417,

13. beträffande *teknikupphandling*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub5 yrkande 41,

14. beträffande *projektförsäkring*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 i ifrågavarande del medger att det belopp som av styrelsen för teknisk utveckling skall reserveras vid utfästelse om stöd minskas från 100 % till 50 % av utfästelsebeloppet,

15. beträffande *småskalig teknikutveckling*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:N322 och 1986/87:N335,

16. beträffande *glasforskning i Kronobergs län*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N399 i ifrågavarande del,

17. beträffande *teknikby i Växjö*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N399 i ifrågavarande del.

Energiforskning

18. beträffande *allmänna utgångspunkter för energiforskningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N134

yrkande 1 godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

19. beträffande *programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier samt frågan om energiforskningens inplacering*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 42, 43 och 45, de två sistnämnda i ifrågavarande del, godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

20. beträffande *högriskprojekt*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N134 yrkande 6,

21. beträffande *programmet Industrins energianvändning*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, och motion 1986/87:N132 yrkande 4 godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

22. beträffande *programmet Energianvändning för bebyggelse*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, motion 1986/87:N131 yrkande 3, motion 1986/87:N132 yrkande 5 och motion 1986/87:N134 yrkandena 4, 9 och 10, de två sistnämnda yrkandena i ifrågavarande del, godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

23. beträffande *solvärme*

att riksdagen avslår motion 1986/87:N132 yrkande 3.

24. beträffande *programmet Energitillförsel*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, motion 1986/87:N132 yrkande 2 och motion 1986/87:N134 yrkandena 5, 9 och 10, de två sistnämnda yrkandena i ifrågavarande del, godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

25. beträffande *energiforskningsnämnden*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkande 46, motion 1986/87:N131 yrkandena 1 och 2 och motion 1986/87:N134 yrkande 8 godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

26. beträffande *basanslag till energiforskningsnämnden och reserv till regeringens disposition*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, och motion 1986/

87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del, godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del, NU 1986/87:33

27. beträffande *fusionsforskningssamarbete med EG*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N134 yrkande 2.

28. beträffande *det svenska fusionsforskningsarbetet*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N132 yrkande 6 och motion 1986/87:N134 yrkande 3 godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

29. beträffande *utredning om Studsvik Energiteknik AB*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N517,

30. beträffande *viss verksamhet vid Studsvik Energiteknik AB*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 punkt C 12, proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C 12 och med avslag på motion 1986/87:N134 yrkande 11

dels till Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 52 600 000 kr.,

dels godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

31. beträffande *bioenergiforskning*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N134 yrkande 7 godkänner i propositionen förordade riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

32. beträffande *anslag till energiforskningen*
att riksdagen

a) med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 punkt C 6 moment 1 medger att under budgetåren 1987/88–1989/90 får användas 882 464 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1986/87 för Huvudprogram Energiforskning,

b) med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 punkt C 6 moment 3 till *Energiforskning* för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 293 588 000 kr.,

c) med anledning av motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45 och motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, alla yrkanden i vad avser anvisande av anslag, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. beträffande *bemyndiganden avseende energiforskningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:80 bilaga 12 punkt C 6 moment 2 och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkande 44 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1987/88 ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om 150 000 000 kr. för budgetåret 1988/89, 100 000 000 kr. för budgetåret 1989/90, 50 000 000 kr. för budgetåret 1990/91 och 10 000 000 kr. för budgetåret 1991/92,

34. beträffande *etanolproduktion*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N506 yrkande 18,
35. beträffande *lokalisering av etanolfabrik*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N396 yrkande 2 och motionerna 1986/87:N503, 1986/87:N545 och 1986/87:N546,
36. beträffande *biprodukterna från etanoltillverkning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N547,
37. beträffande *användning av motorgas*
att riksdagen avslår motion 1986/87:N506 yrkande 19,
38. beträffande *forskning om alternativa bränslen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:534 yrkande 3,
39. beträffande *regionala centra för utveckling av energiteknik*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1986/87:N512,
 - b) avslår motion 1986/87:N516.

Stockholm den 14 maj 1987

På näringsutskottets vägnar

Nils Erik Wååg

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Rune Jonsson (s), Ivar Franzén (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Sten Svensson (m), Birgitta Johansson (s), Åke Wictorsson (s), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk), Per-Richard Molén (m), Gudrun Norberg (fp), Mats Lindberg (s) och Leo Persson (s).

Reservationer

1. Europeiskt forskningssamarbete (mom. 1)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Av vad" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det tillfredsställande att regeringen nu synes beredd att utnyttja de möjligheter till närmare samarbete med EG som har öppnats genom 1986 års ramavtal om vetenskapligt och tekniskt samarbete. Som påpekas i motion 1986/87:N355 (m) är det för svensk industri av största betydelse att svenska företag får medverka i de stora industriinriktade forsknings- och utvecklingsprojekten inom EG, främst ESPRIT, RACE och BRITE. På det teknisk-vetenskapliga området liksom på andra områden måste ansträngningar göras för att uppnå ett så nära, omfattande och varaktigt samarbete som möjligt med EG. Med hänsyn till frågans vikt bör riksdagen, i enlighet med yrkandet i nämnda motion, göra ett uttalande till regeringen av angiven innebörd. Därigenom skulle även motion 1986/87:Uh79 (fp) tillgodoses i berörd del.

1. beträffande *europsiskt forskningssamarbete*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub79 yrkande 2 och motion 1986/87:N355 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Tekniskt forskningsråd (mom. 2)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1986/87:Ub5 (m) är det viktigt att stöd kan lämnas till goda forskningsprojekt även utanför de av STU prioriterade områdena. Den nuvarande s. k. tekniska forskningsrådsfunktionen inom STUF erbjuder enligt utskottets mening inte tillräckliga garantier härför. Utskottet instämmer därför i vad som sägs i nämnda motion om att ett fristående tekniskt forskningsråd bör inrättas under åttonde huvudtiteln med samma ställning som övriga forskningsråd och med en successivt vidgad resursram. Denna fråga behandlas av utbildningsutskottet (UbU 1986/87:26). I samband med den angivna omorganisationen bör även vissa av statens industri- verks uppgifter föras över till STU enligt förslag härom från moderata samlingspartiet, som näringsutskottet behandlar i betänkandet NU 1986/87:30. Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet nu har anför. Utskottet återkommer till frågan om de anslagsmässiga konsekvenserna för STU av de här nämnda organisatoriska förändringarna.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *tekniskt forskningsråd*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkande 39 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. STU:s insatser för de små och medelstora företagen (mom. 3)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Som framgår" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det tillfredsställande att STU:s insatser under de senaste åren har kommit att inriktas mot de små och medelstora företagen. Enligt utskottets mening bör småföretagens behov av utvecklingsstöd prioriteras i än högre grad under nästa programperiod. Som påpekas i motion 1986/87:N143 (c) är det viktigt att STU:s resurser inte binds upp för uppyggnad av fasta resurser vid högskolan. Utskottet instämmer också i vad som anförs i motionen om att de enskilda uppfinnarna bör ges en generös behandling. Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ställa sig bakom vad

utskottet nu har anfört, varigenom nämnda motion skulle tillgodoses i berörd del.

NU 1986/87:33

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *STU:s insatser för de små och medelstora företagen* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N143 yrkande 7 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Nytt programförslag för STU (mom. 4)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till de kritiska synpunkter på delar av STU:s verksamhet som framförs i motion 1986/87:N133 (vpk). Dessa synpunkter grundas på den principiella syn på teknikpolitikens uppgifter som har redovisats av vänsterpartiet kommunisterna i bl. a. motion 1986/87:N140. Som anförs i denna motion – vilken behandlas i betänkandet NU 1986/87:30 – krävs det nu en självständigare teknikpolitik, inriktad på att tjäna sociala mål. Det förslag till treårsprogram för STU som nu har lagts fram är däremot präglad av ett teknokratiskt synsätt. Mot flera inslag i treårsprogrammet kan allvarliga invändningar riktas. Detta gäller t. ex. stöd till storföretag inom ramen för STU:s insatser på vissa teknikområden. En omprioritering inom programmet bör ske till förmån bl. a. för ökade insatser på miljövårdsteknikens område. Även STUF bör tilldelas ökade resurser.

Utskottet instämmer vidare i vad som anförs i motion 1986/87:N133 (vpk) om att principerna för statens andel i finansieringen av den kollektiva forskningen bör ses över. Formerna för STUF:s verksamhet kan också behöva omprövas med hänsyn till vikten av att tvärvetenskapliga aspekter blir tillgodosedda vid bedömningen av olika forskningsprojekt.

Följaktligen anser utskottet att STU av regeringen bör ges i uppdrag att utarbeta ett nytt treårsprogram med den inriktning som här har angetts och inom ramen för ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat anslag. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Utskottet återkommer till frågan om medelsanvisning till STU.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *nytt programförslag för STU* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N133 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Medel för teknisk forskning och utveckling (mom. 5)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "berörts här" bort ha följande lydelse:

I överensstämmelse med det förslag om inrättande av ett fristående

tekniskt forskningsråd som utskottet nyss har behandlat bör STU:s anslag till teknisk forskning och utveckling för nästa budgetår minskas med 35 milj. kr. Utskottet förutsätter därvid att ett motsvarande belopp kommer att tas upp för det nya forskningsrådet under utbildningsdepartementets huvudtitel. Som en följd av överföringen bör medelsramen för STU för de följande två budgetåren minskas med 70 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Utskottet har däremot ingen erinran mot förslaget beträffande ekonomiska förpliktelser för budgetåren 1990/91 och 1991/92. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1986/87:Ub5 (m) i berörd del. Motion 1986/87:N133 (vpk) avstyrks i motsvarande del.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *medel för teknisk forskning och utveckling*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 moment 1 och med avslag på motion 1986/87:N133 yrkande 3 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90 1 529 000 000 kr. utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1987/88 får användas för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling.

b) (=utskottet),

c) med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 moment 3, med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkande 39 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N133 yrkande 1 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 691 800 000 kr.

6. Medel för teknisk forskning och utveckling (mom. 5)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "berörts här" bort ha följande lydelse:

I enlighet med vad utskottet nyss har anfört om en omarbetsning av STU:s treårsprogram bör anslaget till teknisk forskning och utveckling för nästa budgetår tas upp med ett oförändrat belopp. Medelsramen för de följande två budgetåren bör fastställas till 1 456 milj. kr. Något bemyndigande för STU att göra ekonomiska åtaganden efter treårsperiodens slut bör tills vidare inte komma i fråga. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1986/87:N133 (vpk) i berörda delar. Motion 1986/87:Ub5 (m) avstyrks i motsvarande del.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *medel för teknisk forskning och utveckling*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 moment 1 och med bifall till motion 1986/87:N133 yrkande 3 medger att under budgetåren 1988/89 och 1989/90 1 456 000 000 kr.

utöver de medel som ej disponerats under budgetåret 1987/88 får användas för styrelsens för teknisk utveckling stöd till teknisk forskning och utveckling.

NU 1986/87:33

b) avslår proposition 1986/87:80 bilaga 10 avsnitt 8 punkt F 1 moment 2,

c) med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 10, avsnitt 8 punkt F 1 moment 3, med bifall till motion 1986/87:N133 yrkande 1 och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkande 39 i ifrågavarande del till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1987/88 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 655 000 000 kr.

7. Medel i övrigt till STU (mom. 6)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Regeringens förslag" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar regeringens förslag om en ökning av anslaget till STU:s förvaltningskostnader. Därvid räknar utskottet med att vissa av statens industriverks uppgifter förs över till STU med början redan under nästa budgetår enligt förslag i moderata samlingspartiets motion 1986/87:N150, som utskottet behandlar i betänkandet NU 1986/87:30.

8. Miljöteknisk forskning och utveckling (mom. 7)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:Jo138 (c) om behovet av ett samlat forskningsprogram för resurseffektivisering och avfallshantering. Resurserna för insatser på dessa områden är emellertid helt otillräckliga. Utskottet erinrar om att det särskilda anslaget för stöd till miljöskyddsteknik upphörde utan att STU fick en motsvarande resursökning när ansvaret för stödet fördes över från statens naturvårdsverk till STU den 1 juli 1985. Den ökning av STU:s insatser på området som nu aviseras är enligt utskottets mening inte tillfyllest. Under alla förhållanden bör det primära ansvaret för verksamheten ligga hos den myndighet som svarar för miljöpolitiken. Utskottet biträder alltså förslaget i motionen om en återgång till den tidigare ordningen på området. Riksdagen bör genom ett uttalande ansluta sig till vad som här anförts.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *miljöteknisk forskning och utveckling*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Jo138 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "Denna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1986/87:N351 (vpk) medför de nuvarande datorsystemen negativa sociala effekter, inte minst i arbetslivet, och ett starkt beroende av utländska intressen. Utskottet vill understryka vikten av att Sverige nu söker utnyttja övergången till optisk teknik för att bryta de konventionella systemens dominans. De insatser som hittills har gjorts på den optikbaserade datateknikens område i Sverige är helt otillräckliga. Det nya informationsteknologiprogrammet synes inte innefatta någon strategi för optikområdet. Det behövs enligt utskottets mening nu en kraftfull satsning på ett nationellt program för optikbaserade datorsystem. En plan för ett sådant program bör snarast utarbetas. Riksdagen bör genom ett uttalande anmoda regeringen att snarast föranstalta härom. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen.

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *optiska datorsystem*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N351 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Ångdrivsystem för bilar (mom. 10)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Utskottet kan" och slutar på s. 17 med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:N389 (c) om att regeringen har visat brist på miljöintresse och handlingskraft i sin behandling av frågan om stöd till utvecklingen om ångmotorer. En ansökan om stöd till RAN-projektet har lämnats utan åtgärd av regeringen i snart två och ett halvt år, trots ett starkt förord från statens naturvårdsverk. De resurser som har beräknats för stöd till alternativa värmemotorer inom energiforskningsprogrammet är helt otillräckliga. Vad som nu behövs är en kraftfull utvecklingsinsats för ångdrivsystem i samarbete mellan staten och bilindustrin. Syftet skall vara att ta fram några prototyper och därigenom verifiera systemets egenskaper.

Utskottet ansluter sig till de allmänna principer för organisation, finansiering m. m. av ett sådant projekt som anges i nämnda motion. Regeringen bör snarast ta upp förhandlingar med berörda företag om bildandet av ett samägt utvecklingsbolag för genomförande av projektet. Riksdagen bör anmoda regeringen om detta. Motionen tillstyrks alltså.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *ångdrivsystem för bilar*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N389 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

11. Finansiering av kollektiv forskning (mom. 11)

NU 1986/87:33

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1986/87:Ub5 (m) om att industrins finansieringsandel i den kollektiva forskningen bör kunna ökas. En sådan ökning ter sig enligt utskottets mening naturligare än att näringslivet bidrar till finansieringen av högskolesektorn, vilket synes vara regeringens avsikt. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till det som här anförts. Motionen tillstyrks alltså i här berörd del.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *finansiering av kollektiv forskning*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkande 40 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

12. Teknikupphandling (mom. 13)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs om teknikupphandling i motion 1986/87:Ub5 (m). Från moderata samlingspartiets sida har kritik riktats mot den särskilda verksamhet på området som har bedrivits av en särskild arbetsgrupp inom industridepartementet sedan år 1984 med särskilt anvisade medel (NU 1983/84:42 res. 18). Stor oklarhet har rått om syftet med verksamheten och om uppnådda resultat. Den redovisning som lämnas i den nu aktuella propositionen skingrar inte denna oklarhet. Utskottet finner det därför befogat att, såsom föreslås i motionen, riksdagen genom ett uttalande till regeringen understryker vikten av att statligt stöd till teknikupphandling ges endast i fall då det föreligger ett väldefinierat behov hos beställaren. Med det anförda tillstyrker utskottet motionen i här behandlad del.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande *teknikupphandling*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkande 41 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

13. Småskalig teknikutveckling (mom. 15)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 18 med "Som utskottet" och slutar på s. 19 med "samma grunder" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som sägs i motion 1986/87:N322 (c) om att den nuvarande inriktningen på storskalighet inom såväl industriproduktionen som andra verksamheter innebär stora olägenheter och risker från

samhällssynpunkt. Det behövs därför nu ett samlat program för utveckling och spridning av småskalig teknik under medverkan av såväl STU som andra myndigheter och forskningsinstitutioner m. fl. enligt förslaget i nämnda motion. Regeringen bör snarast ta initiativ till utarbetandet av ett sådant program. För genomförande av programmet bör resurser ställas till förfogande av regeringen inom befintliga medelsramar. Som påpekas i motionen är utvecklingen av småskalig teknik av särskild betydelse för glesbygden. Hänsyn härtill bör tas vid den närmare utformningen av programmet. Riksdagen bör genom ett uttalande anmoda regeringen att vidta de åtgärder som här har angivits. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen. Även motion 1986/87:N335 (s) om teknikcentra för småskalighet på landsbygden skulle tillgodoses genom ett uttalande av angiven innebörd.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *småskalig teknikutveckling*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N322 och med anledning av motion 1986/87:N335 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

14. Allmänna utgångspunkter för energiforskningen (mom. 18)

Sten Svensson (m), Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Denna typ" och slutar med "detta sammanhang" bort ha följande lydelse:

Denna typ av långsiktig forskning måste dock samordnas med mer utpräglat utvecklingsarbete. Utskottet har inget att erinra mot att det nämnda utvecklingsbolaget blir ett forum av flera för detta samarbete. Inget talar dock för att staten skall ha det avgörande inflytandet i detta bolag.

Riksdagen bör uttala sig för den förändring av riktlinjerna för energiforskningen i nu aktuell del som utskottet här har förordat. Av det sagda följer att utskottet avstyrker här berörd del av motion 1986/87:N134 (c). Som redan nämnts behandlas inte motion 1986/87:N551 (c) i detta sammanhang.

dels att utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *allmänna utgångspunkter för energiforskningen*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:N134 yrkande 1 godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

15. Allmänna utgångspunkter för energiforskningen (mom. 18)

NU 1986/87:33

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "detta sammanhang" bort ha följande lydelse:

Som anförs i både propositionen och motion 1986/87:N134 (c) bör statens och kraftföretagens forsknings- och utvecklingsarbete inom energiområdet samordnas. Utskottet kan dock inte ställa sig bakom planerna på att detta samarbete skall bedrivas inom ramen för kraftindustrins utvecklingsbolag. En sådan lösning skulle, som också sägs i nämnda motion, hämma utvecklingsmöjligheterna inom stora delar av näringslivet och försvåra för enskilda initiativ att göra sig gällande. Det kan inte vara rimligt att kraftbolagen skall få styra omställningen av energisystemet. Stor risk skulle då föreligga för att förnyelsen får en felaktig inriktning och att den alternativa energiproduktionen inte ges rimliga konkurrensmöjligheter.

Utskottet vill mot den bakgrunden ansluta sig till vad som anförs i motion 1986/87:N134 (c) om att en energiutvecklingsfond av den typ som centern har föreslagit bör inrättas. Denna fond, vars resurser till stor del borde utnyttjas i utvecklings- och introduktionsarbetet med ny teknik och alternativ energiproduktion, skulle komma att utgöra ett verkningsfullt komplement till den statliga forskningsfinansieringen. Som tidigare nämnts går utskottet dock inte närmare in på denna fråga i detta sammanhang utan hänvisar till utskottsbehandlingen hösten 1987 av motion 1986/87:N551 (c).

Riksdagen bör ansluta sig till den förändring av riktlinjerna för energiforskningen i nu aktuell del som utskottet här har förordat. Därmed blir motion 1986/87:N134 (c) såvitt här är i fråga tillgodosedd.

dels att utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *allmänna utgångspunkter för energiforskningen* att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1986/87:N134 yrkande 1 godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

16. Programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier samt frågan om energiforskningens inplacering (mom. 19)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Enligt utskottets" och slutar på s. 26 med "utskottets sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1986/87:Ub5 (m) om energiforskningens inplacering. Det finns fortsättningsvis ingen anledning att ha ett särskilt program för energiforskning skilt från andra tekniska forskningsprogram. Utskottet anser sålunda att anslagen till energiforskning bör integreras i andra forskningsanslag. Regeringen bör, menar utskottet, förelägga riksdagen ett förslag om en sådan successiv överföring. Under

förutsättning att riksdagen bifaller moderata samlingspartiets förslag om inrättande av ett tekniskt forskningsråd (UbU 1986/87:26 res. 78) bör en del av medlen avsättas till detta råd.

Riksdagen bör alltså genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att utarbeta ett förslag av angiven innebörd. Med det sagda tillstyrker utskottet det nu behandlade yrkandet i motion 1986/87:Ub5 (m).

I avvaktan på den begärda redovisningen från regeringen är utskottet endast berett att tillstyrka medel för energiforskningens huvudprogram för budgetåret 1987/88. Förslaget i motion 1986/87:Ub5 (m) om totalt 200 milj. kr. för detta ändamål är enligt utskottets mening väl avvägt. Det bör ankomma på regeringen att fördela dessa medel mellan de olika programmen inom energiforskningens huvudprogram.

För programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier innebär det sagda att utskottet endast kan förorda att medel avsätts för budgetåret 1987/88. Inom den angivna totalramen – 200 milj. kr. – bör regeringen bestämma lämplig storlek på de belopp som skall anvisas för dessa program.

Riksdagen bör uttala sig för en sådan förändring av riktlinjerna för de nu aktuella programmen som här har föreslagits. Vad utskottet nu har anfört innebär att motion 1986/87:Ub5 (m) tillstyrks även i nu aktuell del.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier samt frågan om energiforskningens inplacering*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkandena 42, 43 och 45, de två sistnämnda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del,

dels godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande anslagen till energiforskning.

17. Högriskprojekt (mom. 20)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder förslaget i motion 1986/87:N134 (c) att staten skall ta ekonomiskt ansvar vid satsningar på högriskprojekt. Det finns inga rimliga möjligheter för forskare att från nuvarande stödsystem få bidrag till utveckling av idéer som faller utanför gängse teoretiska lösningar och som kan innebära en omvälvning av energisektorn och därmed ett hot mot etablerade intressen om de får praktisk betydelse.

Riksdagen bör därför hos regeringen begära förslag om en sådan stödform som skisseras i motion 1986/87:N134 (c). Under förutsättning att riksdagen

under hösten 1987 bifaller centerens förslag om inrättande av en energiutvecklingsfond bör i ett senare skede 100 milj. kr. avsättas från denna fond för det nu diskuterade ändamålet.

NU 1986/87:33

Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ansluta sig till i ett uttalande till regeringen. Motion 1986/87:N134 (c) i nu behandlad del tillstyrks alltså.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *högriskprojekt*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N134 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Programmet Industrins energianvändning (mom. 21)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Kravet i" och slutar med "erinra mot" bort ha följande lydelse:

Kravet i motion 1986/87:N132 (vpk) torde delvis bygga på ett missförstånd. Som tidigare redovisats har regeringen utökat programmet jämfört med utredningens förslag i linje med vad STU har anfört. Medelsbehovet för hela programperioden har beräknats till 230 milj. kr. inkl. medel för delprogrammet Gemensamma energitekniker. Energiforskningsutredningens medelsberäkning om 80 milj. kr. avsåg som redan nämnts behovet för treårsperioden, inte för budgetåret 1987/88 som motionärerna tydligen har uppfattat utredningsförslaget. Motionsyrkandet avstyrks.

Med hänvisning till vad utskottet tidigare har anfört angående integrering av energiforskningen i annan forskningsverksamhet bör riksdagen anslå medel endast för budgetåret 1987/88. Regeringen bör utifrån den av utskottet förordade totalramen för budgetåret 1987/88 om 200 milj. kr. anvisa erforderliga medel till det nu aktuella programmet.

Riksdagen bör uttala sig för en sådan förändring av riktlinjerna för programmet Industrins energianvändning som här har angivits.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *programmet Industrins energianvändning*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:N132 yrkande 4 och motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

19. Programmet Industrins energianvändning (mom. 21)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Kravet i" och slutar med "erinra mot" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till kravet i motion 1986/87:N132 (vpk) om att det inom programmet Industrins energianvändning även skall avsättas resurser

för prototypinstallationer och studier av modellfabriker. Bl. a. bör en uppdatering av Svenska cellulos- och pappersbruksföreningens modellfabriker för massa- och papperstillverkning från slutet av 1970-talet göras. Därigenom kan sparmöjligheterna inom branschen bedömas på ett bättre sätt.

Enligt utskottets mening bör man mot den bakgrunden räkna med ett större medelsbehov för detta program än vad regeringen har gjort. Behovet bör beräknas till totalt 270 milj. kr. för den förestående treårsperioden och 90 milj. kr. för det kommande budgetåret. Riksdagen bör uttala sig för en sådan förändring av riktlinjerna för programmet Industrins energianvändning som här har angivits. Därmed blir motion 1986/87:N132 (vpk) i berörd del i allt väsentligt tillgodosedd.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. *beträffande programmet Industrins energianvändning*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och motion 1986/87:N132 yrkande 4 och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, och motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

20. Programmet Energianvändning för bebyggelse (mom. 22)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot att kraftindustrin tar ett ökat ansvar för vissa åtgärder inom detta område. Bl. a. bör det planerade utvecklingsbolaget vara ett lämpligt forum för dessa insatser. Utskottet godtar sålunda inte den negativa inställning till kraftföretagens deltagande i detta arbete som kommer till uttryck i motion 1986/87:N134 (c).

Förslaget i --- (= utskottet) --- energisnålare hushållsapparater.

Beträffande medelstildelningen kan utskottet – med hänvisning till vad som i det föregående har anförts om en integrering av energiforskningen i annan forskningsverksamhet – endast tillstyrka medel för budgetåret 1987/88. Med utgångspunkt i den av utskottet förordade totalramen om 200 milj. kr. bör regeringen anvisa erforderliga medel till programmet Energianvändning för bebyggelse för det förestående budgetåret.

Det sagda innebär att utskottet avstyrker motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk), båda i berörd del. Även det aktuella yrkandet i motion 1986/87:N131 (fp) avstyrks.

Utskottet föreslår att riksdagen uttalar sig för den förändring av riktlinjerna för programmet Energianvändning för bebyggelse som utskottet här har angivit.

22. beträffande *programmet Energianvändning för bebyggelse*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12
avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion
1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, och med
avslag på motion 1986/87:N131 yrkande 3, motion 1986/87:N132
yrkande 5 och motion 1986/87:N134 yrkandena 4, 9 och 10, de två
sistnämnda yrkandena i ifrågavarande del, godkänner av utskottet
angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

21. Programmet Energianvändning för bebyggelse (mom. 22)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet
har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kräver insatserna inom programmet Energian-
vändning för bebyggelse en större medelsram än den regeringen har
beräknat. Utskottet ansluter sig härvidlag till den bedömning av medelsbe-
hovet som anges i motion 1986/87:N134 (c), dvs. 87 milj. kr. för den
kommande treårsperioden och 29 milj. kr. för budgetåret 1987/88. Som
tidigare nämnts kommer centerns yrkande om inrättande av en energiutveck-
lingsfond att behandlas under hösten 1987. Under förutsättning att förslaget
då bifalls av riksdagen bör i ett senare skede medel från denna fond avsättas
till BFR för de nu diskuterade åtgärderna angående elanvändningen i
byggnader. Målet för insatserna bör vara en minskning av energianvändning-
en med i genomsnitt minst 2 % per år fram till år 2000.

Bland åtgärderna ingår naturligtvis forskning kring alternativ till direkt-
verkande elvärme. Utskottet vill med instämmande i vad som sägs i motion
1986/87:N131 (fp) framhålla att denna fråga bör prioriteras mot bakgrund av
det angelägna i att avvecklingen av kärnkraften inleds snarast möjligt. Enligt
utskottets mening är det också, som anförs i motion 1986/87:N132 (vpk),
värdefullt att olika insatser vidtas för att effektivisera elanvändningen i
hushållen, inkl. användningen av hushållsapparater.

Ansaret för forskningen kring eleffektiva byggnader bör, anser utskottet,
även fortsättningsvis i sin helhet åligga BFR. Kraftindustrin kan inte anses ha
någon specifik kunskap om bostadsbyggande. Det är, menar utskottet,
väsentligt att de nu aktuella insatserna inte styrs av – för att citera motion
1986/87:N134 (c) – produktionsinriktade partsintressen.

Riksdagen bör ansluta sig till den förändring av riktlinjerna för program-
met Energianvändning för bebyggelse som utskottet här har förordat.
Därmed blir motion 1986/87:N134 (c) i nu behandlad del helt tillgodosedd.
Ett sådant uttalande skulle också väsentligen tillmötesgå de aktuella
yrkandena i motionerna 1986/87:N131 (fp) och 1986/87:N132 (vpk).

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande *programmet Energianvändning för bebyggelse*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12
avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion

1986/87:N134 yrkandena 4, 9 och 10, de två sistnämnda i ifrågavarande del, med anledning av motion 1986/87:N131 yrkande 3 och motion 1986/87:N132 yrkande 5 och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

NU 1986/87:33

22. Programmet Energianvändning för bebyggelse (mom. 22)

Hadar Cars (fp) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Beträffande utvecklingen" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill dock med större eftertryck än regeringen framhålla betydelsen av forskning och utveckling kring alternativ till direktverkande elvärme. Som anförs i motion 1986/87:N131 (fp) kommer sådana alternativ att vara värdefulla när avvecklingen av kärnkraften skall inledas.

Förslaget i – – – (= utskottet) – – – energisnålare hushållsapparater.

Det sagda innebär att utskottet tillstyrker motion 1986/87:N131 (fp) och avstyrker motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk), alla i berörd del.

Riksdagen bör uttala sig för den förändring av riktlinjerna för programmet Energianvändning för bebyggelse som utskottet här har förordat.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande programmet *Energianvändning för bebyggelse*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N131 yrkande 3 och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, motion 1986/87:N132 yrkande 5 och motion 1986/87:N134 yrkandena 4, 9 och 10, de två sistnämnda yrkandena i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

23. Solvärme (mom. 23)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Under de senaste åren har utvecklingen av solvärmetekniken varit mycket framgångsrik men föga uppmärksammas. Kostnaden per kvadratmeter solfångare har under en femårsperiod halverats. Både enskilda husägare och kommuner visar intresse för solenergin. Det borde därför vara dags för en bred satsning på introduktion av solenergi i Sverige.

Det har nyss konstaterats att energiforskningsprogrammet redan rymmer ett delprogram för solvärmeteknik. Någon anledning till att detta delprogram skulle överföras till STU:s ansvarsområde kan utskottet inte finna. Utskottet har i det föregående förordat att större resurser skall avsättas till programmet Energianvändning för bebyggelse – där det nu aktuella delpro-

grammet ingår – än vad regeringen har föreslagit. Någon ytterligare utvidgning av denna medelsram kan utskottet inte tillstyrka.

Enligt utskottets mening borde staten däremot i ökad utsträckning stimulera introduktionen av redan nu färdigutvecklade metoder för utnyttjande av solenergi. Som tidigare nämnts kommer dock motioner om investeringsstöd till solvärmeanläggningar att behandlas först under hösten 1987.

Med det sagda avstyrker utskottet motion 1986/87:N132 (vpk) i berörd del.

24. Programmet Energitillförsel (mom. 24)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är förutsättningarna för utnyttjande av vindkraft inte speciellt goda i Sverige. Som moderata samlingspartiet tidigare har påpekat krävs vid en storskalig introduktion av vindkraft också ny effekt i reservtillgångar. Till detta kommer behovet av att öka kapaciteten hos kraftledningarna från Norrland. Det skulle sålunda bli en mycket dyrbar lösning.

Utskottet anser dock att en utbyggnad av småskalig vindkraft kan vara möjlig och önskvärd. Vindkraftverk i liten skala har utvecklats framgångsrikt i bl. a. Danmark.

Beträffande medelsbehovet för programmet Energitillförsel anser utskottet med hänsyn till vad som i det föregående har anförts om energiforskningens inplacering att resurser endast bör anslås för budgetåret 1987/88. Regeringen bör beräkna erforderliga medel för detta program med utgångspunkt i att det totala stödet till energiforskningens huvudprogram för nästa budgetår skall begränsas till 200 milj. kr.

Riksdagen bör uttala sig för den förändring av riktlinjerna för programmet Energitillförsel som följer av vad utskottet här har anfört. Det sagda innebär att motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk) avstyrks, båda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande programmet Energitillförsel

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:N132 yrkande 2 och motion 1986/87:N134 yrkandena 5, 9 och 10, de två sistnämnda yrkandena i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

Hadar Cars (fp) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns det en potential för vindkraft som bör tas till vara. Därför är fortsatta forskningsinsatser rörande vindenergin motiverade, inte minst vad gäller anläggningar av mindre storlek. Det finns anledning, menar utskottet, att överväga ett särskilt forskningsprogram kring småskalig vindkraftsteknik. Detta får dock ske inom ramen för den medelstilldelning som regeringen har förordat för programmet Energitillförsel. Denna tilldelning har utskottet alltså inget att erinra mot.

Riksdagen bör uttala sig för den förändring av riktlinjerna för programmet Energitillförsel som följer av vad utskottet här har anfört. Det sagda innebär att motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk) avstyrks, båda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *programmet Energitillförsel*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, motion 1986/87:N132 yrkande 2 och motion 1986/87:N134 yrkandena 5, 9 och 10, de två sistnämnda yrkandena i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

26. Programmet Energitillförsel (mom. 24)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till kravet i motion 1986/87:N134 (c) att medelsbehovet för programmet Energitillförsel skall beräknas till 414 milj. kr. för den kommande treårsperioden och 138 milj. kr. för det inledande budgetåret. Medlen bör främst utnyttjas för utvecklings- och introduktionsfaserna inom olika områden. Enligt utskottets mening bör åtgärder inom trädbränsleområdet prioriteras.

Som anförs i såväl sistnämnda motion som motion 1986/87:N132 (vpk) bör stöden för utveckling av vindkraften koncentreras till byggandet av prototyp- och demonstrationsanläggningar. Utskottet är dock inte berett att inom ramen för energiforskningsprogrammet förorda ytterligare medel för detta ändamål utöver vad som nyss har angivits. Som redan nämnts kommer utskottet att senare i år behandla motioner om vindkraftsutbyggnaden.

Enligt utskottets mening bör riksdagen uttala sig för en sådan förändring av riktlinjerna för programmet Energitillförsel som utskottet här har anfört. Därmed tillgodoses det aktuella yrkandet i motion 1986/87:N134 (c). Även den nu berörda delen av motion 1986/87:N132 (vpk) skulle därmed till intet oväsentlig del bli tillgodosedd.

24. beträffande *programmet Energitillförsel*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N134 yrkandena 5, 9 och 10, de två sistnämnda i ifrågavarande del, med anledning av motion 1986/87:N132 yrkande 2 och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

27. Programmet Energitillförsel (mom. 24)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör ett särskilt program för vindenergi bibehållas inom energiforskningsprogrammet. Som föreslås i motion 1986/87:N132 (vpk) bör programmet läggas under STU:s ansvarsområde. Stöden bör koncentreras till byggande av prototyp- och demonstrationsanläggningar. Utskottet anser med instämmande i vad som sägs i nämnda motion att 50 milj. kr. per år bör avsättas till detta program. Det sagda innebär att utskottet beräknar medelsbehovet för programmet Energitillförsel till totalt 540 milj. kr. för den kommande treårsperioden och 180 milj. kr. för det förestående budgetåret.

Riksdagen bör uttala sig för en sådan förändring av riktlinjerna för programmet Energitillförsel som utskottet här har förordat. Därmed tillgodoses det aktuella yrkandet i motion 1986/87:N132 (vpk). Även den nu berörda delen av motion 1986/87:N134 (c) skulle då till inte oväsentlig del bli tillgodosedd.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *programmet Energitillförsel*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N132 yrkande 2, med anledning av motion 1986/87:N134 yrkandena 5, 9 och 10, de två sistnämnda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

28. Energiforskningsnämnden (mom. 25)

Ivar Franzén (c), Hadar Cars (fp), Per-Ola Eriksson (c) och Gudrun Norberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör teknikbevakningsfunktionen ligga kvar hos

energiforskningsnämnden. Med regeringens förslag finns, som anförs i motion 1986/87:N131 (fp), betydande risk för att det långsiktiga perspektivet i den tekniska utvecklingen får träda tillbaka till förmån för mer närliggande utvecklingsfrågor. Utskottet vill också, med instämmande i vad som sägs i motion 1986/87:N134 (c), peka på vikten av att flera oberoende instanser har möjlighet att påverka energiforskningens utformning.

Som tidigare nämnts är det regeringen som har att utse energiforskningsnämndens styrelse, inkl. dess ordförande. Mot bakgrund av nämndens utvärderande funktion anser utskottet det vara självklart att energiforskningsnämndens ordförande skall ha en oberoende ställning i dessa avseenden. Detta gäller i synnerhet i förhållande till statens energiverk, som kommer att vara föremål för flera av nämndens utvärderingar.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till berörda yrkanden i motionerna 1986/87:N131 (fp) och 1986/87:N134 (c) uttalar sig för den förändring av riktlinjerna för energiforskningsnämndens verksamhet och organisation som utskottet här har anfört. Ett sådant uttalande ligger delvis i linje med vad som anförs i motion 1986/87:Ub5 (m). Utskottet anser dock att någon ny utredning om energiforskningsnämndens uppgifter inte är erforderlig. Sistnämnda motion avstyrks därför i förevarande del.

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. *beträffande energiforskningsnämnden*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N131 yrkandena 1 och 2 och motion 1986/87:N134 yrkande 8 och med anledning av motion 1986/87:Ub5 yrkande 46 godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

29. Energiforskningsnämnden (mom. 25)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående förordat att energiforskningen skall inordnas i annan teknisk forskning. I anslutning till denna integrering bör energiforskningsnämndens framtida roll utredas. Enligt utskottets mening bör nämnden tills vidare behålla nuvarande uppgifter, inkl. teknikbevakningsfunktionen. Utskottet tillstyrker alltså motion 1986/87:Ub5 (m) i berörd del.

Som tidigare nämnts är det regeringen som har att utse energiforskningsnämndens styrelse och sålunda även dess ordförande. I avvaktan på resultatet av den begärda översynen av nämndens framtida ställning utgår utskottet från att regeringen, när en förändring av ordförandeskapet blir aktuell, till ordförande utser en person som intar en oberoende ställning i förhållande till de myndigheter som handhar energiforskningsfrågor.

Utskottet föreslår att riksdagen uttalar sig för den förändring av riktlinjerna för energiforskningsnämndens verksamhet och organisation som utskot-

tet här har förordat. Ett sådant uttalande skulle delvis tillgodose de aktuella yrkandena i motionerna 1986/87:N131 (fp) och 1986/87:N134 (c). NU 1986/87:33

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *energiforskningsnämnden*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkande 46 och med anledning av motion 1986/87:N131 yrkandena 1 och 2 och motion 1986/87:N134 yrkande 8

dels godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

30. Basanslag till energiforskningsnämnden och reserv till regeringens disposition (mom. 26)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående förordat en utredning om möjligheterna att inordna energiforskningen i annan forskningsverksamhet. Med hänsyn härtill anser utskottet att medel för de nu behandlade ändamålen skall anvisas endast för det kommande budgetåret. Anslaget storlek bör fastställas av regeringen med utgångspunkt i den totalram – 200 milj. kr. – som utskottet har tillstyrkt för budgetåret 1987/88.

Riksdagen bör uttala sig för en förändring av riktlinjerna för den nu berörda delen av energiforskningsprogrammet i enlighet med vad utskottet här har föreslagit. Motion 1986/87:N134 (c) avstyrks i aktuell del.

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *basanslag till energiforskningsnämnden och reserv till regeringens disposition*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

31. Basanslag till energiforskningsnämnden och reserv till regeringens disposition (mom. 26)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de i motion 1986/87:N134 (c) föreslagna resurserna för de nu behandlade ändamålen är väl avvägda. Motionen tillstyrks alltså i aktuell del.

Riksdagen bör uttala sig för en förändring av riktlinjerna för den nu berörda delen av energiforskningsprogrammet i enlighet med vad utskottet här har föreslagit. NU 1986/87:33

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *basanslag till energiforskningsnämnden och reserv till regeringens disposition*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1986/87:N134 yrkandena 9 och 10, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1986/87:Ub5 yrkandena 43 och 45, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

32. Det svenska fusionsforskningsarbetet (mom. 28)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Den föreslagna överföringen av medel från energiforskningsprogrammet till utbildningsdepartementets område markerar enligt utskottets mening att fusionsforskningen inte har något samband med en forskning som syftar till konkreta energipolitiska lösningar. Energiforskningsutredningen har också framhållit avsaknaden av denna förbindelse. Utskottet biträder mot den bakgrunden förslagen i motionerna 1986/87:N134 (c) och 1986/87:N132 (vpk) att berörda resurser skall kvarstå inom energiforskningsprogrammets ram och där finansiera de förslag till förstärkningar av resurserna för olika insatser som utskottet i det föregående har förordat.

Om riksdagen bifaller regeringens begäran om medel till anslagsposten Naturvetenskapliga forskningsrådet m. m. under utbildningsdepartementets huvudtitel förutsätter utskottet att regeringen i samband med utfärdandet av regleringsbrev tillser att den del av anslaget som avses bli överfört från energiforskningsprogrammet – 10 milj. kr. för budgetåret 1987/88 – hålls inne.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *det svenska fusionsforskningsarbetet*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1986/87:N132 yrkande 6 och motion 1986/87:N134 yrkande 3

dels godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

33. Utredning om Studsvik Energiteknik AB (mom. 29)

NU 1986/87:33

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 36 med "Utskottet kan" och slutar på s. 37 med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Studsvik Energiteknik har trots stora insatser inte lyckats kompensera sig för den minskade orderingången till följd av den uteblivna kärnkraftsutbyggnaden. Företaget har uppenbarligen ekonomiska problem. Som anförs i motion 1986/87:N517 (m) skapar osäkerheten om bolagets framtid oro bland personalen.

Utskottet biträder mot denna bakgrund förslaget i nämnda motion om att en utredning skall tillsättas med uppgift att se över verksamheten vid Studsvik Energiteknik. Utredningen bör peka på de åtgärder som är erforderliga för att företagets fortlevnad skall säkerställas. I utredningens uppgifter bör även ingå att undersöka behovet av R2-reaktorn och hur verksamheten skall finansieras. Regeringen bör dra försorg om att en sådan utredning kommer till stånd.

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *utredning om Studsvik Energiteknik AB*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N517 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

34. Viss verksamhet vid Studsvik Energiteknik AB (mom. 30)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 37 med "Utskottet tillstyrker" och slutar på s. 38 med "milj. kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med regeringen att forskning om ny kärnteknik inte längre bör ingå i energiforskningsprogrammet. Som anförs i motion 1986/87:N134 (c) kan det dock med regeringens förslag inte uteslutas att sådan forskning likväl kommer att bedrivas. Regeringen bör därför, anser utskottet, försäkra sig om att forskningen inte får denna inriktning. Utskottet är med detta förbehåll berett att tillstyrka att medel från energiforskningsprogrammet anvisas till Studsvik Energiteknik. Enligt utskottets mening bör emellertid regeringens förslag reduceras med 6 milj. kr. vad gäller budgetåret 1987/88 och med 14 milj. kr. vad gäller den treåriga programperioden. De medel som därmed friställs jämfört med vad som föreslås i propositionen bör användas för att finansiera de förstärkningar av olika energiforskningsinsatser som utskottet i det föregående har förordat.

Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Därmed blir motion 1986/87:N134 (c) i nu aktuell del tillgodosedd. Som bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik bör riksdagen för budgetåret 1987/88 anvisa totalt – inkl. det tidigare tillstyrkta basanslaget – 46,6 milj. kr.

30. beträffande *viss verksamhet vid Studsvik Energiteknik AB*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 16 punkt C 12 och motion 1986/87:N134 yrkande 11 och med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 punkt C 12 och proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del
dels till Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1987/88 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 46 600 000 kr.,
dels godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

35. Bioenergiforskning (mom. 31)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet välkomnar de föreslagna forskningsinsatserna inom bioenergiområdet. Så länge vår natur och miljö värnas och skyddas kommer biobränslen att vara en ständigt förnybar energikälla.

Dock vill utskottet med instämmande i vad som sägs i motion 1986/87:N134 (c) anföra att insatserna inom bioenergiforskningen inte får förorsaka ytterligare finansiella bördor för jordbruket.

Riksdagen bör ge regeringen detta till känna som sin mening. Därmed blir motion 1986/87:N134 (c) i här aktuell del tillgodosedd.

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. beträffande *bioenergiforskning*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 avsnitt 4 moment 2 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1986/87:N134 yrkande 7 godkänner av utskottet angivna riktlinjer för energiforskningen i ifrågavarande del.

36. Bemyndiganden avseende energiforskningen (mom. 33)

Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående förordat en integrering av energiforskningen i annan forskningsverksamhet. Med hänsyn härtill anser utskottet att de bemyndiganderamar som föreslås i motion 1986/87:Ub5 (m) är väl avvägda. Motionen tillstyrks alltså i denna del.

dels att utskottet under 33 bort hemställa

33. beträffande *bemyndiganden avseende energiforskningen*
att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:80 bilaga 12 punkt C 6 moment 2 och med bifall till motion 1986/87:Ub5 yrkande 44 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1987/88 ikläda staten

ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om 100 000 000 kr. för budgetåret 1988/89, 50 000 000 kr. för budgetåret 1989/90, 25 000 000 kr. för budgetåret 1990/91 och 5 000 000 kr. för budgetåret 1991/92.

NU 1986/87:33

37. Etanolproduktion (mom. 34)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "behandlade motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en fullskaleanläggning för tillverkning av etanol skulle ha ett avsevärt beredskapsvärde. Anläggningen skulle också vara av betydelse för den fytokemiska industrins utveckling i Sverige och därmed vara en viktig framtidssatsning. Det finns också andra industripolitiska värden med en inhemsk etanolproduktion. Det är därför, menar utskottet, motiverat med statliga åtgärder som främjar en fullskalig etanolproduktion baserad på inhemska råvaror. Av största betydelse härvidlag är att den etanol som används som drivmedel befrias från skatt. Detta har också nyligen framhållits i en avvikande mening (c. vpk) i utskottets yttrande (NU 1986/87:4 y) till försvarsutskottet angående totalförsvarets fortsatta utveckling.

Enligt utskottets mening är det dock inte en uppgift för riksdagen att uttala sig för lokaliseringen av en etanolfabrik till någon viss ort.

Riksdagen bör ge regeringen till känna som sin mening vad utskottet här har anfört. Därmed blir nu berörd del av motion 1986/87:N506 (vpk) tillgodosedd i inte oväsentlig utsträckning. Övriga här behandlade motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

dels att utskottet under 34 bort hemställa

34. beträffande *etanolproduktion*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:N506 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

38. Biprodukterna från etanoltillverkning (mom. 36)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Våren 1986 ställde riksdagen 15 milj. kr. till regeringens disposition för de eventuella anspråk på staten som motoralkoholkommitténs förslag kunde komma att leda till (prop. 1985/86:100 bil. 14, NU 1985/86:17, rskr. 1985/86:172). Regeringen har genom det tidigare redovisade beslutet om bidrag till Stiftelsen Svensk etanolutveckling tagit i anspråk 10 milj. kr. av dessa medel.

Enligt utskottets mening bör regeringen besluta att resterande 5 milj. kr. skall anslås för ytterligare studier av användningen av biprodukterna från

etanoltillverkning och då bl. a. lämpligheten av att använda gluten som betongförbättringsmedel.

NU 1986/87:33

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Med ett sådant uttalande blir motion 1986/87:N547 (c) tillgodosedd.

dels att utskottet under 36 bort hemställa

36. beträffande *biprodukterna från etanoltillverkning*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:N547 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

39. Användning av motorgas (mom. 37)

Ivar Franzén (c), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Jörn Svensson (vpk) och Per-Richard Molén (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Det föreligger stor risk för att den användning av motorgas som förekommer i en del större städer kommer att upphöra. Motorgasen är inte konkurrenskraftig med nuvarande bestämmelser och i och med införandet av katalytisk avgasrening anses det uppenbarligen att dess miljövänliga egenskaper inte kan återopas. Som framhålls i motion 1986/87:N506 (vpk) vore det beklagligt om detta drivmedel skulle slås ut på den svenska marknaden.

Enligt utskottets mening bör regeringen uppta förhandlingar med oljebolagen i syfte att få till stånd de åtgärder som krävs för att säkra en utvidgad motorgasdrift i landet. Riksdagen bör med anledning av här behandlad del av motion 1986/87:N506 (vpk) uttala sig för att så sker.

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *användning av motorgas*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:N506 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

40. Regionala centra för utveckling av energiteknik (mom. 39)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "två motionerna" bort ha följande lydelse:

För att stimulera utvecklingen av moderna system inom energi- och miljöteknikområdena är det, menar utskottet, väsentligt att försöksprojekt inom detta område kan bedrivas i nära samarbete med forskningsinstitutioner. Det är av avgörande betydelse att dessa projekt koncentreras till en bestämd region där anläggningar för denna typ av verksamhet redan finns, där samarbete mellan forskning och praktisk verksamhet lätt kan etableras och där möjligheter till utveckling och introduktion av nya tekniker kan bedömas vara goda.

Utskottet anser med instämmande i vad som anförs i motion 1986/87:N512 (vpk) att de norra delarna av Uppsala län och angränsande regioner är ett lämpligt område för denna verksamhet. Utskottet föreslår därför att denna region skall utses till ett försöksområde för utveckling av energi- och miljöteknik. Regeringen bör lägga fram förslag till åtgärder med detta syfte.

Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Motion 1986/87:N512 (vpk) tillstyrks alltså. Utskottet anser däremot att motion 1986/87:N516 (c) inte bör föranleda något riksdagsinitiativ. Denna motion avstyrks följaktligen.

dels att utskottet under 39 bort hemställa

39. beträffande *regionala centra för utveckling av energiteknik*
att riksdagen

a) med bifall till motion 1986/87:N512 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) (=utskottet).

Särskilt yttrande

Europeiskt forskningssamarbete (mom. 1)

Jörn Svensson (vpk) anför:

Frågan om forskningssamarbete med EG är av sammansatt natur. Det är av intresse även för Sverige att det i Europa skapas en motvikt gentemot Förenta Staternas alltför dominerande inflytande teknologiskt och industriellt. Det är å andra sidan en fara om Sverige på viktiga områden binder upp sina egna utvecklingsmöjligheter till EG. Gemenskapens organ och nationella regeringar representerar i de flesta fall helt annorlunda sociala prioriteringar än som ligger i Sveriges intresse. Det är därför väsentligt att de internationella forskningskontakterna överlag kan stimulera och ej förhindra självständiga svenska utvecklingslinjer och prioriteringar.

<i>Ärendet</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Proposition 1986/87:80</i>	3
Huvudsakligt innehåll	3
Förslag	3
<i>Proposition 1986/87:100</i>	4
<i>Motionerna</i>	5
<i>Utskottet</i>	9
Allmän inledning	9
Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling	9
Uppgifter för styrelsen för teknisk utveckling	9
Europeiskt forskningssamarbete	10
Anslags- och programstruktur	11
Verksamhetsinriktning	12
Ekonomiska resurser	14
Särskilda teknikområden	14
Stödformer m. m.	17
Regional innovationspolitik	18
Energiforskning	19
Översikt	19
Allmänna utgångspunkter för energiforskningen	21
Energiforskningens huvudprogram	23
Inledning	23
Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier	25
Industrins energianvändning	26
Energianvändning för bebyggelse	27
Energitillförsel	30
Energiforskningsnämnden m. m.	31
Integrerade energiforskningsinsatser	34
Inledning	34
Fusionsenergiforskning	34
Studsvik Energiteknik AB	36
Bioenergiforskning	38
Anslag till energiforskningen	38
Alternativa drivmedel	39
Regionala centra för utveckling av energiteknik	43
Hemställan	43
<i>Reservationer</i>	47
1. Europeiskt forskningssamarbete (m)	47
2. Tekniskt forskningsråd (m)	48
3. STU:s insatser för de små och medelstora företagen (c)	48
4. Nytt programförslag för STU (vpk)	49

5. Medel för teknisk forskning och utveckling (m)	49
6. Medel för teknisk forskning och utveckling (vpk)	50
7. Medel i övrigt till STU (m)	51
8. Miljöteknisk forskning och utveckling (c)	51
9. Optiska datorsystem (vpk)	52
10. Ångdrivsystem för bilar (c)	52
11. Finansiering av kollektiv forskning (m)	53
12. Teknikupphandling (m)	53
13. Småskalig teknikutveckling (c)	53
14. Allmänna utgångspunkter för energiforskningen (m, fp)	54
15. Allmänna utgångspunkter för energiforskningen (c)	55
16. Programmen Energirelaterad grundforskning och Allmänna energisystemstudier samt frågan om energiforskningens inplacering (m)	55
17. Högriskprojekt (c)	56
18. Programmet Industrins energianvändning (m)	57
19. Programmet Industrins energianvändning (vpk)	57
20. Programmet Energianvändning för bebyggelse (m)	58
21. Programmet Energianvändning för bebyggelse (c, vpk)	59
22. Programmet Energianvändning för bebyggelse (fp)	60
23. Solvärme (c, vpk)	60
24. Programmet Energitillförsel (m)	61
25. Programmet Energitillförsel (fp)	62
26. Programmet Energitillförsel (c)	62
27. Programmet Energitillförsel (vpk)	63
28. Energiforskningsnämnden (fp, c)	63
29. Energiforskningsnämnden (m)	64
30. Basanslag till energiforskningsnämnden och reserv till regeringens disposition (m)	65
31. Basanslag till energiforskningsnämnden och reserv till regeringens disposition (c)	65
32. Det svenska fusionsforskningsarbetet (c, vpk)	66
33. Utredning om Studsvik Energiteknik AB (m)	67
34. Viss verksamhet vid Studsvik Energiteknik AB (c, vpk)	67
35. Bioenergiforskning (c)	68
36. Bemyndiganden avseende energiforskningen (m)	68
37. Etanolproduktion (c, vpk)	69
38. Biprodukterna från etanoltillverkning (c, vpk)	69
39. Användning av motorgas (m, c, vpk)	70
40. Regionala centra för utveckling av energiteknik (vpk)	70
<i>Särskilt yttrande</i>	71
Europeiskt forskningssamarbete (vpk)	71

